

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik,
Stane Tonejč, dipl. inž.,
— odgovorni urednik, Filip
Dolinar, Stojan Kerbler,
dipl. inž., Rozika Klančnik,
Franc Klemenčič, Anton Koko-
kol, Anton Kozoderc, Franc
Lah, Ivo Tušek, Franc Vrlič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor

Rokopisov in slik ne vra-
čamo

ŠT. 1

JANUAR 1970

LETNIK VIII.

FRANJO GRÜNFELD, DIPL. INŽ.,
DIREKTOR TGA BORIS KIDRIČ

BESEDA OB NOVEM LETU

TOVARIŠICE IN TOVARIŠI!

LETO 1969 JE ZA NAS OB KONCU
LETA PA JE PRI NAS ŽE TRADICIONAL-
NO, DA KRATKO PREGLEDAM DOSEŽKE
PRETEKLEGA LETA. TO BI ŽELEL STORI-
TI TUDI TOKRAT. ZATO BOM KAR V
NAJKRAJŠI OBLIKI IN S POMOČJO NAJ-
BOLJ KARAKTERISTIČNIH KAZALCEV
PRIKAZAL BILANCO GOSPODARJENJA
IN PROIZVODNJE.

Najprej moram ugotoviti, gospodarskem sistemu in na
da je bilo leto 1969 za tovar-
no povsem normalno leto. S
tem hočem povedati, da se
niso uresničile pesimistične
prognoze iz leta 1968, ki so
predvidevale ponovno stag-
nacija. Visoke konjunkturo,
ki je v letu 1969 zajela ve-
čino proizvodov, podjetje ni
moglo izkoristiti, ker alumi-
nij zaradi kontinuiranosti in
načina proizvodnje ni pred-
met borznih špekulacij. Za
tovarno pomeni to leto čas,
v katerem je proizvodnja
programsko napredovala
kljub raznim deformacijam,
ki se pojavljajo tako na tr-
gih nabave potrebnih suro-
vin in ostalega reprodukcij-
skega materiala, kot tudi v

trgu prodaje naših proizvo-
dov. Napredek v proizvod-
nji pa se odraža v naših bi-
lancah, tudi vrednostno, ne
glede na to, da je skoraj po-
lovica proizvodnje aluminij-
ja prodana na konvertibilna
področja. V ilustracijo naj
navedem podatek fizičnega
obsega proizvodnje. Pri pro-
dukciji glinice smo v letu
1969 dosegli količino 113.928
ton. Elektrolizi sta predali
v livarno 42.240 ton alumi-
nija, anodna masa pa je pro-
izvedla 23.414 ton.
Podajam rezultate količin-
ske proizvodnje v letu 1969
v primerjavi z letom 1966, s
čimer bi želel pokazati do-
sežke v dobi po reformi.

Proizvodnja glinice:

v letu 1966	86.397 ton	ali indeks 100
v letu 1967	93.532 ton	ali indeks 108
v letu 1968	110.821 ton	ali indeks 128
v letu 1969	113.928 ton	ali indeks 132

Proizvodnja aluminija:

v letu 1966	35.633 ton	ali indeks 100
v letu 1967	38.573 ton	ali indeks 108
v letu 1968	41.525 ton	ali indeks 116
v letu 1969	42.240 ton	ali indeks 119

(Nadaljevanje na 7. strani)

IZ VSEBINE

- stran 2
Tudi letos dodatek za dopust
- stran 3
Kako presojati aktivnost komunistov
- stran 4
Proizvodne možnosti primarnega aluminija
- stran 5
Veseli stolpič
- stran 8
Srečanje ob novem letu
- Tež številki
Aluminija je dodana posebna priloga z obširnim poročilom o sindikalni konferenci v našem podjetju.

DRUGI O NAŠEM PRAZNIKU

VEČER

Vetere urela uredniški odbor
Glavni urednik: Milica Viličič
Odgovorni urednik:
Drago Rimandič
Uredništvo in uprava:
Maribor, Svetozarska 14
Za Celje: Staničeva ulica 22
Rokopisov in slik ne vračamo
Mesečna naročnina 16 12 dinarjev
Cena 10 par

Leto XXIV.

Škofje, 22. novembra 1969

81. 273 (2711)

VREME

• NAROVNI papirni in tiskarski stroji, ki jih izdeluje naša tovarna, so v zadnjih letih dosegli visoko stopnjo razvoja. V letu 1969 je bilo izdelanih 150 milijonov listov papirja, kar je za našo tovarno rekordna številka.

JUBILEJ VELIKANKE

Delavci velikanke v Kidričevem so v minulih petnajstih letih proizvedli 1.015.000 ton glinice in 368.000 ton aluminija. Franjo Grünfeld, dipl. inž., direktor TGA, je govorec o dobrem gospodarjenju podjetja v preteklih letih, poudaril, da bo letos dosegla vrednost izvoza TGA na konvertibilno območje znesek 15 milijonov dolarjev.

Toda v Kidričevem so nepomirljivi, ko gre za korak vstrel s sodobnejšimi tehnološkimi postopki v njihovi veji industrije. Prav zdaj, ob 15. obletnici proizvodnje v TGA, je tovarna pred novo razširitvijo in modernizacijo.

»Z nadaljnjo modernizacijo proizvodnje se bomo spet približali najsodobnejšim tehnološkim postopkom,« je podkrepil razvojne načrte tovarne njen direktor F. Grünfeld. ...

(Večer, 22. novembra 1969)

PROLETARCI VSEH
DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELO

LJUBLJANA
LETO XII. - 8
»DELO« IZHAJA OD 1.
KI JO JE 8. OKTOBRA
V Ljubljani, in vse
1941 VESTAVOVLJA OI

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

KIDRIČEVO 15 LET

Poročilo o dosedanjem delu in o perspektivah je podal direktor inž. Franjo Grünfeld. Poudaril je zlasti dejstvo, da tovarna od leta 1964 izgrajuje in financira sama in da nosi vse breme lastne in razširjene reprodukcije. Močno se je povečal izvoz aluminija in glinice na konvertibilna tržišča (na blizu 15 milijonov dolarjev vrednosti) ...

V imenu IS je kolektivu čestital Ivan Zupan. Predsednik občine Ptuj Franjo Rebernak pa je zaželel kolektivu tovarne, ki pomeni za ptujsko občino pomembno gospodarsko organizacijo, še nadaljnjih uspehov.

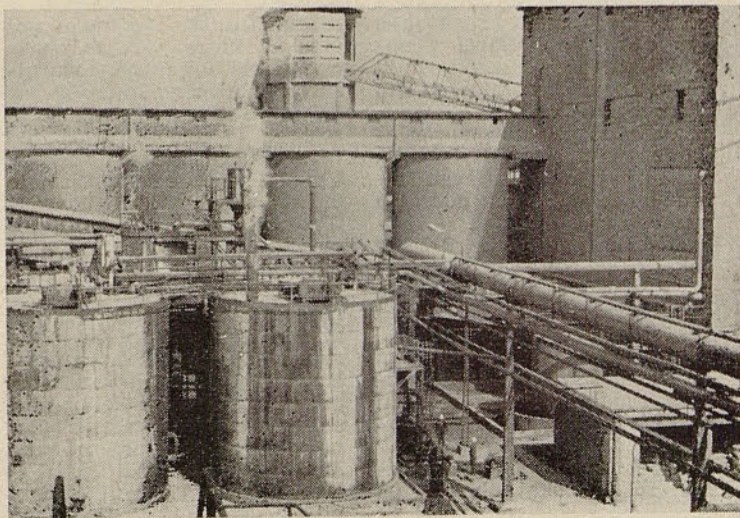
(Delo, 22. novembra 1969)

Dobra obveščенost - uspeh pri delu

Skoraj gotovo ne bom povedal nič posebno novega, ker smo o obveščенosti pisali in govorili že toliko, da bi se do danes iz tega že morali nekaj naučiti. Vsa dosedanja namigovanja članov kolektiva, da so slabo obveščeni, prav gotovo držijo in nikakor niso izvita iz trte, vendar pa si moramo postaviti vprašanje, kako dolgo bo še tako? To poudarjam zato, ker so zadnji sindikalni sestanki po delovnih enotah opozo-

rili na marsikatero pomanjkljivost. To mi je tudi povod, da v današnjem sestavku spet spregovorim o dobri obveščенosti kolektiva, kajti prav od dobre obveščенosti lahko tudi pričakujemo določene uspehe. Člani kolektiva bodo bolj zadovoljni, če bodo dodobra seznanjeni o vseh dogodkih v svojem podjetju in o vsem, kaj se dela in dogaja okrog njih. Prav tako menim, da ne-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Pogled na del glinice

Z zasedanja delavskega sveta

TUDI LETOS DODATEK ZA DOPUST

16. redno zasedanje delavskega sveta je bilo 9. januarja 1970. Na tem zasedanju je delavski svet razpravljal o predvideni delitvi sredstev oz. dohodka z zaključnim računom za leto 1969. Delavski svet je sklenil, da se zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov finančno znižajo za vrednost fiksnih stroškov. To je potrebno opraviti zaradi realnejšega ovrednotenja naših zalog.

Delavski svet je odredil tudi izplačilo enomesečnega osebnega dohodka po že uveljavljenih kriterijih. Ta sklep je sprejel na predlog komisije za poslovni program in plan, ki je ugotovila, da je predvideni rezultat poslovnega uspeha v letu 1969 toliko ugoden, da je možno izvršiti končni obračun osebnih dohodkov s tem, da se poleg obračuna osebnih dohodkov za mesec december izplača še enomesečni osebni dohodek, ki bo obenem tudi individualni letni obračun osebnega dohodka za vse člane delovne skupnosti.

DODATEK ZA DOPUST ZA LETO 1970

Delavski svet je sklenil, da je v letu 1970 treba izplačati vsakemu članu delovne skupnosti dodatek za dopust. Na osnovi določil pravilnika o izplačevanju iz sredstev sklada skupne porabe za letni dopust članom delovne skupnosti v gotovini znaša ta dodatek 500 din za vse člane delovne skupnosti in še 50 din (po 4. členu). Dodatek (50 din) dobijo tisti člani delovne skupnosti, ki bodo dokazali, da so bili z več kot štirifilansko družino na dopustu.

DOPOLNITVE TABELARNEGA DELA PRAVILNIKA O VARSTVU PRI DELU

Delavski svet je sprejel vse dopolnitve pravilnika o varstvu pri delu (tabelarnega dela) v obliki kot so bile izobešene. Tabelarni del pravilnika je dopolnjen z zaščitnimi sredstvi, ki so potrebna za delovna mesta, iz njega so pa zbrisana takšna zaščitna sredstva, ki niso primerne ali potrebna za posamezna delovna mesta.

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE PRAVILNIKA O DODELJEVANJU STANOVANJ

Upravni odbor je pripravil spremembe in dopolnitve pravilnika o dodeljevanju stanovanj in jih dal v razpravo članom delovne skupnosti. Na predlog teh sprememb ni bilo pripomb. Delavski svet jih je sprejel v obliki kot so bile izobešene.

S temi spremembami in dopolnitvami je definirano, kaj je stanovanje, kaj je ponovna dodelitev stanovanja, zamenjava stanovanja, hkrati pa so dopolnjeni tudi kriteriji za dodelitev stanovanja tako, da se delavcem, ki jim prvič dodeljujemo stanovanje, doda še k vsem točkam 100 točk.

NAČRT SPREJEMA PRIPRAVNIKOV V LETU 1970

Na osnovi določil pravilnika o pripravnikih je delavski svet sprejel za leto 1970 naslednji načrt sprejema pripravnikov:

— dva diplomirana inženirja strojništva, dva diplomirana ekonomista, enega profesorja matematike, pet metalurških tehnikov, enega diplomiranega elektro inženirja za jaki tok in enega diplomiranega psihologa industrijske smeri. V letu 1970 bomo razpisali 12 pripravniških mest.

DOLOČITEV VIŠINE ŠTIPENDIJ

Delavski svet je razpravljal o predlogu komisije za kadrovanje in štipendiranje za povišanje štipendij. Sklenil je, da bodo znašale višine štipendij od 1. januarja 1970 dalje:

— za I. letnik visoke in višje šole 300 din, za II. letnik visoke in višje šole 330 din, za III. letnik visoke šole 370 din, za IV. letnik visoke šole 410 din;

— za I. letnik srednje strokovne šole 180 din, za II. letnik 200 din, za III. letnik 220 din in za IV. letnik 240 din.

ODPIS OSNOVNIH SREDSTEV

Komisija za odpis osnovnih sredstev je obravnavala sedem predlogov za odpis osnovnih sredstev. To so sredstva, ki so dotrajala in niso več uporabna za naše podjetje. Sedanja knjižna vrednost teh sredstev je v večini primerov le še evidenčna in znaša en stari dinar. — Delavski svet je na predlog komisije in knjigovodske službe odobril odpis in odprodajo teh osnovnih sredstev.

12 SOB V CRIKVENICI

Upravni odbor je sklenil v Crikvenici najeti 12 sob. V teh sobah je 36 ležišč. Sobe so v privatni lastnini v Gajejem šetalištu — blizu našega počitniškega doma. Najemnina za ležišče lahko znaša do 15 din dnevno. — Delavski svet je podal k temu sklepu upravnega odbora soglasje. S tem se nadomesti izgubljeni prostor v vikend hišicah, ki smo jih odprodali.

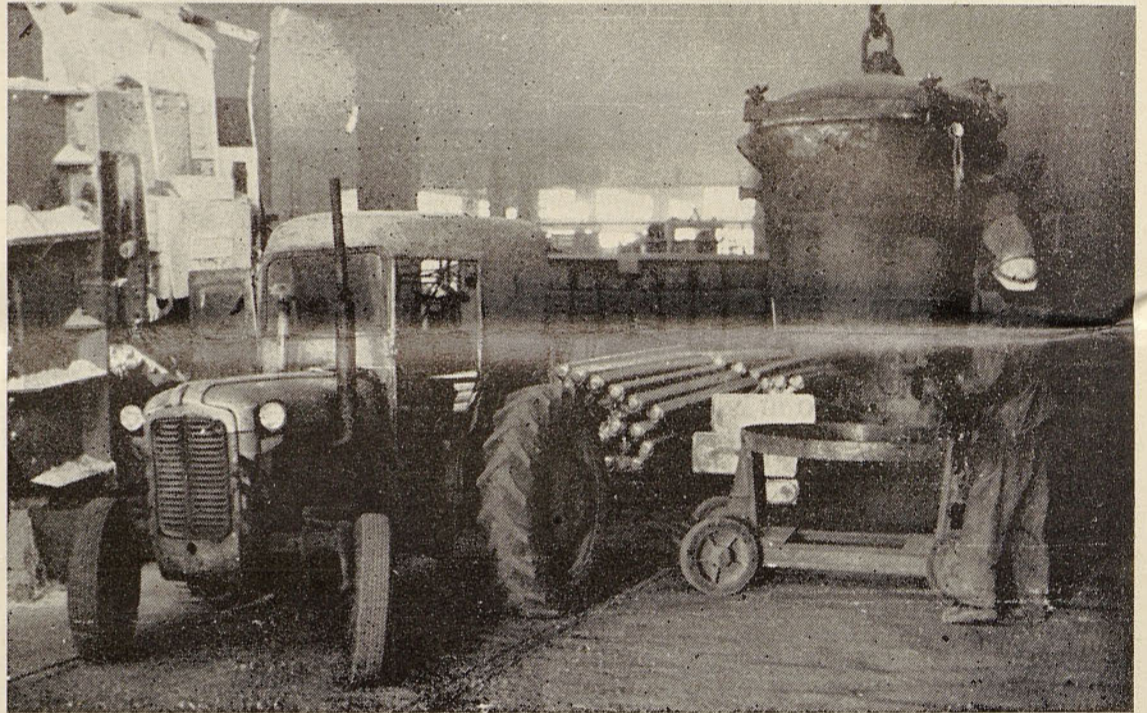
INVENTURA MATERIALA ZA VZDRŽEVANJE

Stalna inventurna komisija je opravila inventuro materiala za vzdrževanje polproizvodov in

rezervnih delov ter nepotrebne- ga in zastarelega materiala po stanju na dan 30. novembra 1969. Komisija ni ugotovila inventurnih razlik. Delavski svet je inventuro potrdil.

IVAN IN FRANC TOPOLOVEC — POVIŠANJE POMOČI PRI ŠOLANJU

Delavski svet je odobril zvišanje pomoči pri šolanju Ivanu in Francu Topolovcu po 30 din mesečno. Delavski svet je imenovanima odobril pomoč pri šolanju v znesku 380 din, prvemu v letu 1969, drugemu pa že v letu 1968.

Iz livarne

KAKO JE PRIJATELJ MARKO ODŠEL V ZDRAVILIŠČE

Ves vesel primaha mimo Marko z nekim papirjem v roki. Ze štirinajst dni se nisva videla. Pravkar se je vrnil z rednega dopusta, ki ga je s svojo družino preživel v našem počitniškem domu. Trdil mi je, da je bilo lani prvo leto njegovega dopusta v Crikvenici, da nima pripomb na poslovanje. Kakšna pa bo bilanca, naj ugotovi delavski svet. Enkrat pa je le na tem področju zadovoljstvo.

»Kakšne papirje pa držiš v rokah?« ga vprašam. Pa pravi: »Tovariš Francelj, to je ja napotnica za zdravilišče. Saj veš, sindikalno zdravljenje!«

»Kako si to dosegel?« ga vprašam. »Saj si bil že dvakrat, sedaj pa greš tretjič, in celo kar po dopustu, na zdravljenje!«

»To je sicer res. Celo komisija se je nekaj obirala, pa sem vseeno dosegel. Zakaj pa

ne upoštevajo in ne poslušajo po pravilniku. Poskusi še ti, mogoče imaš tudi ti kakšno bolezen. Pa na svidenje v zdravilišču! Sedaj nimam več časa za klepet. Vse informacije dobiš v pisarni tovarniškega zbora sindikata.«

Po kratkem premišljanju sem se le napotil v pisarno tovarniškega zbora sindikata. Vprašal sem, če še sprejemajo prijave za zdravilišče. Povedali so mi, da je to za sedaj nemogoče. Sklep predsedstva je takšen, da tisti, ki imajo dokumentacijo v redu in ni v nasprotju s sedanjim pravilnikom tega sklada, še gredo na zdravljenje po starem, ostali pa naj počakajo na spremembo pravilnika. Celo komisija je razširjena in nekaj članov je na novo imenovanih. Med njimi je tudi prijatelj Marko. Ko se bo vrnil iz zdravilišča, bo pripravljen nov

predlog, ta čas pa se naj člani kolektiva sami zdravijo. Težave so sicer v tem, da eni želijo da bi se plačevalo samo enkratno zdravljenje v zdravilišču. To pa zato, ker nas je 1950 zaposlenih. Drugi zopet predlagajo, da naj bi tisti, ki so finančno sposobni, nekaj sami prispevali. Tretji vpijejo, dajmo samo socialno ogroženim in invalidom! Ostali pa se borijo, da ostane tako, kot je sedaj. Pri reševanju tega problema so na pomoč poklicali celo pravnike in potem so skupno ugotovili krivdo komisije, ki ni poslovala po pravilniku. Zakaj komisija poslušša razne kričarje, ko pa je važen le pravilnik, ki je bil po predpisih demokratično sprejet. Priznati je treba, da je ta zadeva zamotana, zato si nisem upal nastopiti s kakšnimi predlogi ali pripombami. Bolje, da vprašajo za mnenje

člane kolektiva in zdravstveno službo, najbolje pa bi bilo, da bi se nas čimveč prijavilo za zdravljenje. Tako bi sklad izpraznil in bi bil red in mir.

K.

»Poglej, Andrej gre spet v obratno ambulanto!«

»Seveda, ko pa ima jutri doma kolino.«

ODOBRITEV SREDSTEV ZA INŽENIRING IZGRADNJE TOVARNE ANODNIH BLOKOV

Za inženiring (idejni načrt) izgradnje tovarne anodnih blokov je delavski svet odobril sredstva za nabavo, ki znašajo 3.200.000 din. Tovarno anodnih blokov bi morali zgraditi, če hočemo pri proizvodnji aluminija preiti na sistem predpečnih anod.

Delavski svet je tudi odobril 343.000 din za prekoračitve po posameznih postavkah pri rekonstrukciji dekompozervjev.

DELAVSKI SVET JE NA TEJ SEJI ŠE:

— naročil upravnemu odboru, da pripravi do prihodnje seje delavskega sveta sistem obračunavanja osebnih dohodkov v letu 1970;

— zadolžil upravni odbor, da pripravi predlog za možnost razpisa posojila za individualno stanovanjsko izgradnjo, ki bi naj bilo razpisano spomladi tega leta;

— komisija za kadrovanje in štipendiranje in vodstvo podjetja (Nadaljevanje na 7. strani)

KAKO PRESOJATI AKTIVNOST KOMUNISTOV?

V drugi polovici decembra je bila v prostorih osnovne šole Boris Kidrič v Kidričevem letna delovna konferenca krajevne organizacije SZDL. Konferenca se je žal kljub izredno dobri obveščenosti udeležilo precej manj ljudi kot smo pričakovali, poleg tega pa ni bilo niti vseh vabljenih predstavnikov raznih organizacij in društev, še manj pa članov Zveze komunistov, ki bi bili najbolj poklicani, da se take konference udeležijo in s svojo prisotnostjo pomagajo pri reševanju raznih problemov v Kidričevem.

To poudarjam predvsem zato, ker je bil na konferenci tudi tajnik krajevne skupnosti in je bil pripravljen odgovorjati na razna vprašanja o delu krajevne skupnosti in o njeni problematiki. Hkrati je prav gotovo želel izvedeti kaj več od stanovalcev, denimo, kaj mislijo o določenih problemih krajevne skupnosti in kakšni so njihovi predlogi za reševanje posameznih zadev.

Po izvolitvi delovnega predsedstva in zapisnikarja ter kandidacijske komisije smo slišali poročilo predsednika KO SZDL o delu krajevnega odbora SZDL v minulem triletnem mandatnem obdobju. Značilno za to obdobje je, da je moral odbor izpeljati priprave na dvojne skupščinske volitve in referendum za uvedbo krajevnega samopriskpevka, ki pa ni uspel.

Posebno pri lanskoletnih skupščinskih volitvah je bila prav SZDL tista, ki je vodila vse predvolilne priprave in prevzela tudi največ politične odgovornosti.

Nesporno je, da je krajevni odbor SZDL kljub nekaterim spodrsrljajem dosegel v svojem triletnem delu določene uspehe, ki jih nikakor ne gre prezreti. Zdi pa se mi, da je pri svojem delu najbolj pozabil na to, da je prav organizacija SZDL izredno pomembna in vplivna, kadar gre za moralno in politično pomoč pri delu krajevne skupnosti.

V tem sestavku nimam namena razlagati članom kolektiva, kakšni so problemi v naselju in njegovih organizacijah. Naši člani kolektiva so iz raznih krajev in jih to ne bi vse zanimalo. Želim pa se dotakniti pojave, ki je opazen skoraj povsod in ta čas najbolj pereč. To je določena pasivnost našega prebivalstva, predvsem pa članov Zveze komunistov.

Na delovni konferenci krajevne organizacije SZDL ni bilo niti tistih najvidnejših članov ZK, ki bi morali biti v prvih vrstah. Tajnik krajevne skupnosti je na konferenci med drugim dejal: »Že dalj časa opažamo določeno pasivnost prebivalstva na vseh sestankih in akcijah, sejah ali zborih in prav to vidimo na današnji konferenci. Ta pasivnost se je odrazila tudi lani v neuspelem referendumu in tudi letos, ko smo hoteli izpeljati referendum za ureditev pločnika od naselja do tovarne. Ker smo poprej želeli izvedeti za mnenje stanovalcev, smo prek nekaterih hišnih svetov seznanili prebivalce z zadevo. Ker se je blizu 95 odstotkov anketiranih stanovalcev izreklo proti uvedbi krajevnega samopriskpevka za določen objekt, je bilo očitno, da nima pomena razpisati referenduma, ker smo že vnaprej vedeli, da bo propadel.«

Ob teh besedah sem nehote pomislil na dejavnost naših

komunistov v tovarni, naselju in v vseh krajih, kjer živijo in delajo. Zasedil sem razpravo uglednega političnega delavca, ki je dejal, da so v neki osnovni organizaciji povsem drugače obravnavali dejavnost svojih članov kot pa smo tega vajeni pri nas. V tej organizaciji ZK niso presojali dejavnosti posameznikov po njihovih funkcijah ali številu teh funkcij. Dejavnost komunistov so ocenjevali na osnovi uspehov ali neuspehov družbenopolitičnih organizacij, društev in organov krajevne skupnosti. Presojali so delo komunistov v teh organizacijah in njihov politični vpliv na dejavnost organizacij.

Mislím, da je ta oblika zelo dober zgled, kako naj pri nas ocenjujemo delo komunistov, ker vemo, da mnogi komunisti ne delajo prav nikjer in so člani le toliko, da plačajo članarino, na sestanke in konference pa ne prihajajo in tudi ne marajo nikjer prevzeti kakšne dejavne funkcije.

Na delovni konferenci krajevnega odbora SZDL je bilo moč videti, da so mnogi prebivalci premalo obveščeni o dejavnosti krajevne skupnosti in SZDL. Zato ni čudno, če nekateri kaj hitro nasedajo tistim, ki jim ni niti malo mar, kako bodo reševali določeno zadevo.

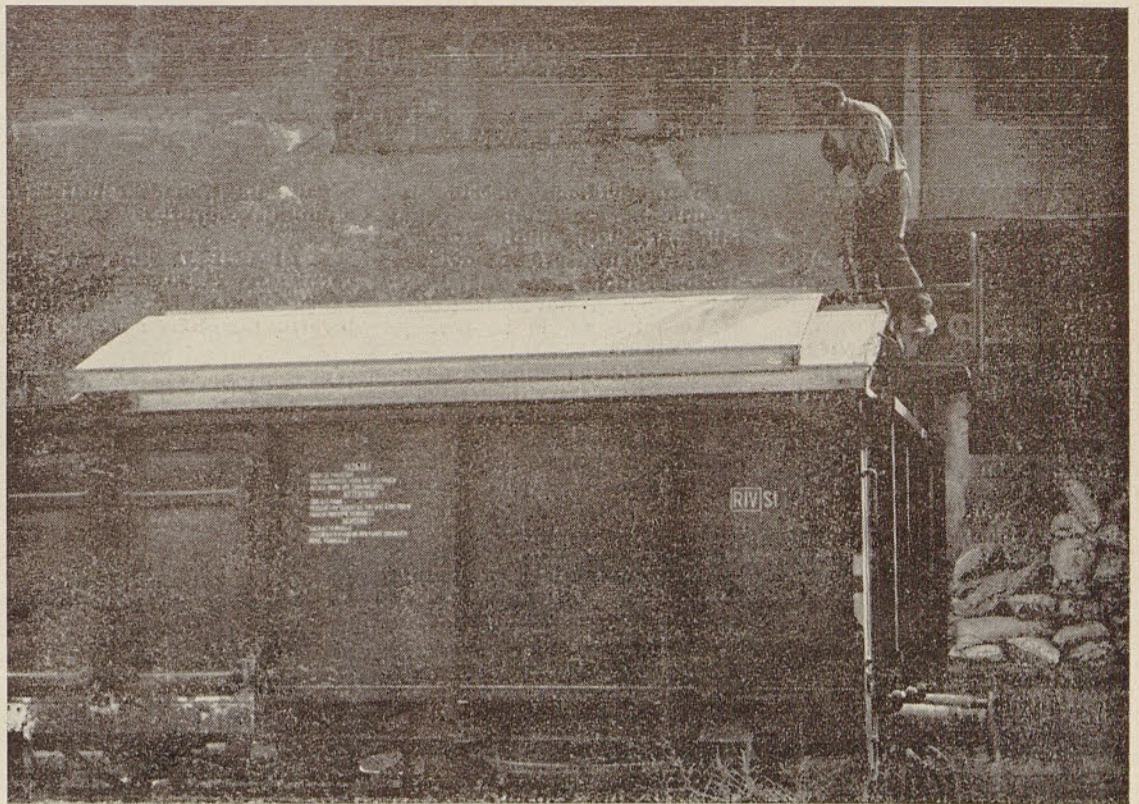
V zadnjem času je beseda prav o pomenu dobre obveščenosti, kajti od te je v marsičem odvisen uspeh dela krajevne skupnosti, krajevnega odbora SZDL in tudi drugih organizacij in društev.

Vsekakor bo treba v prihodnje najti pot za to, da bi mnogo bolj vključili člane ZK v dejavno delo v okviru krajevne skupnosti, SZDL in drugih organizacij. V prihodnje ne bi smeli več ocenjevati člana ZK le po njegovi navzočnosti na sestankih in po plačevanju članarine, ampak po njegovi dejavnosti v družbenopolitičnih organizacijah in po tem, kolikšen napredek so dosegli v njegovem kraju, pri delu teh organizacij. Obiskovanje sestankov in plačevanje članarine naj se umakne mnogo pomembnejšim dejavnikom. Ljudje sodijo po tem, kako in kje član ZK dela, ne pa po tem, če je v redu poravnal članarino.

Tudi delovna konferenca SZDL Kidričevo je izzvenela v to smer. Najti je treba namreč resnične vzroke za pasivnost ljudi in ugotoviti, zakaj ne prihajajo na konference, zbere volivcev itd.

Minula konferenca SZDL v Kidričevem je precej jasno nakazala, da so člani ZK tudi danes nosilci vse politične dejavnosti v okviru krajevne skupnosti in SZDL. Tudi to je dokaz, da bo treba v prihodnje presojati dejavnost komunistov po povsem drugih načelih. Priznati je namreč treba, da bi bili uspehi pri utrjevanju in uveljavljanju samoupravnega položaja krajevnih skupnosti znatno večji, če bi se za ta vprašanja zanimalo več ljudi in če bi skrbneje volili samoupravne organe krajevnih skupnosti. V vodstvih osnovnih družbenopolitičnih organizacij, v svetih in komisijah krajevnih skupnosti in SZDL, so tudi ljudje, ki niso delavni. Potem sloni vse delo na tistih, ki so svoje funkcije vzeli resno.

Moralí se bomo čimprej potruditi, da bomo odpravili te pojave in vključili vse komuniste v aktivno delo. M. F.

Priprava vagona za nakladanje

USLUGE, KI JIH JE OPRAVILA OE ŽELEZNIŠKI PROMET-TRANSPORT
V LETU 1969

Vsako leto več vagonov

Ob koncu leta radi pogledamo nazaj, kaj smo v času pravkar minulega leta naredili in ali bi bilo lahko opravljenega več in bolj kvalitetnega dela

Kakor povsod, tako se tudi mi srečujemo pri opravljanju naših uslug z raznimi delovnimi problemi, ki pa jih s pomočjo dobre volje in s prizadevanostjo skušamo sami po najkrajši poti reševati.

Vsaka DE in OE ima po shemi določeno število zaposlenih, tako tudi mi. V proizvodnih obratih, kjer teče delo vsaj delno po vnaprej določenem proizvodnem traku, je delo veliko bolj enakomerno in umirjeno, kot v uslužnostnih obratih, ker so dnevi, ko so potrebe uslug večje, kot so dejanske zmogljivosti uslužnostnega obrata pri delovni moči in strojnih napravah.

Ob zmogljivosti naših delavcev in strojnih naprav bi bila kalkulativna števila okoli 150 vagonov prometa dnevno, v zimskih mesecih pa nekaj manj, ker

nas takrat ovirajo pri delu vremenske razmere.

Dejansko pa se ta številka velikokrat povzpne močno nad 200 vagonov dnevnega prometa. Največ je seveda odvisno od tega, kakšen tovor prihaja. Razumljivo je, da ni vseeno, če pride vagon boksita ali vagon sode ali vagon premoga ali vagon kriolita itd.

In ker mora transport opravljati poleg razkladanja in nakladanja vagonov še razne druge uslug v tovarni, ne more spoštovati razkladalnega roka vagonov in železniški promet mora skupino vagonov, ki bi jih sicer odpeljal na postajo enkrat, peljati dvakrat ali trikrat, zraven tega je pa potrebno veliko več premika.

Prizadevali smo si, da bi delo potekalo čim bolje in da bi iz-

vrševali naročila kar najhitreje. Prepričan pa sem, da bi delo potekalo lahko še bolje, če bi bilo med obrati boljše razumevanje do dela in če bi imeli v drugih obratih in v našem realen odnos do dela posameznikov; posamezniki bi se morali tudi bolj zavedati svoje odgovornosti na delovnem mestu.

Uslug, ki smo jih opravili, bom zaradi lažjega pregleda prikazal najprej po mesecih, in to: prispeli tovor, naloženi vagoni v tovarni, dispozicija vagonov za rudnike in Lendavo ter interni promet.

JANUAR:

prispelo	1109 vagonov
naloženo	184 vagonov
dispozicija	656 vagonov
interni promet	1611 vagonov
	3560 vagonov

(Nadaljevanje na 7. strani)

Vpliv na delovne pogoje in osnove varnostnih ukrepov

Na človekova nevarna ravnanja pri delu močno vplivajo tudi stanja, ki obkrožajo delovno mesto človeka pri delu ali prostor, v katerem poteka delo.

Zato moramo pri ugotavljanju stanja o varstvu pri delu ugotavljati z analizo tudi ustreznost ozračja in vplive iz ozračja, ki obkrožajo in delujejo na človeka.

Ti elementi prostora in okolice vplivajo predvsem na manjšo storilnost dela zaradi zmanjševanja delovne sposobnosti ter povzročajočasne in stalne zdravstvene okvare ljudi pri delu.

Ustrezni delovni faktor lahko dosežemo samo, če odpravimo z analizo ugotovljeno stanje in škodljivosti, za katere pa moramo vedno poiskati le ustrezne tehnične rešitve.

Reševanje in izvajanje zahtev po ustreznem delovnem kom-

foru so pretežno zahteve, ki zahtevajo večja sredstva in morajo biti predvidena v obveznem »programu« izvajanja ukrepov za varstvo pri delu.

Analiza in ocena delovnega komforta mora prikazati zlasti:

— uspešnost prezračevanja, ki naj nadomesti pokvarjeni

zrak zaradi izhlapevanja tekočin, prahu, dima, znojenja in podobno. Z dovajanjem svežega zraka ne sme nastati prepah. Umetna ventilacija ali klimatizacija mora ustrezati postopku dela in ostalim pogojem dela ter ne sme povzročati dodatnih

(Nadaljevanje na 5. strani)

»...in kdo pravi, da ne upoštevamo predpisa o nošenju zaščitnih čelad?«

Proizvodne možnosti primarnega aluminija in predvidene povečave

IZVENEVROPSKE DEŽELE

AZIJA. V AZIJI SO DO SEDAJ PROIZVAJALE ALUMINIJ LE ŠTIRI DRŽAVE. KLJUB TEMU SE JE PROIZVODNJA V LETU 1968 MOČNO POVEČALA IN SE JE NJEN DELEŽ ZVIŠAL ZA 1,2 % NA 7,4 %.

■ **JAPONSKA.** Japonska je četrti največji proizvajalec aluminija na svetu. Njen delež znaša 5,7 % svetovne proizvodnje. Skupna kapaciteta je konec leta znašala 522.000 ton in je v rokah štirih družb.

Nipon Light Metal Co. Dve elektrolize s skupno zmogljivostjo	168.000 t
Shova Denko K. K. Elektrolize v treh krajih	126.000 t
Sumitomo Chemical Co Ltd. Elektrolize v treh krajih	116.000 t
Mitsubishi Chemical Industries Ltd. Elektroliza v Naotsu	112.000 t
Skupno	522.000 t

Po predvidenih načrtih izgradnje bo kapaciteta v nekaj letih narasla na milijon ton.

Ze v letu 1970 predvideva družba Nipon Light Metal Co. dati v pogon novo elektrolizo z 58.000 tonami, ki bo pozneje povečana na 130.000 ton.

Firma Shova Denko bo povečala vse tri elektrolize ter poleg tega zgradila še eno novo s kapaciteto 130.000 ton.

Firma Sumitomo prav tako povečuje eno od svojih elektroliz, konec leta 1970 pa bo dograjena še nova elektroliza z zmogljivostjo 56.000 ton.

Četrti proizvajalec aluminija Mitsubishi bo letos začel z gradnjo nove elektrolize kapacitete 30.000 do 40.000 ton, ki jo namerava do leta 1976 povečati na 100.000 ton.

Kot peti proizvajalec aluminija se je pojavila novo ustanovljena družba, ki s tehnično pomočjo Pechineya gradi elektrolizo z začetno kapaciteto 35.000 ton ter z možnostjo povečave na 100.000 ton.

■ **INDIJA.** Povečanje proizvodnje in zmogljivosti je bilo v zadnjih letih naslednje:

	Proizvodnja		Kapaciteta konec 1968
	1967	1968	
Hindustan Aluminium Co	43.400	59.672	70.000
Indian Aluminium Co. Ltd	34.621	38.743	40.000
Madras Aluminium Co. Ltd	10.702	13.044	13.000
Aluminium Corp of India	7.609	8.641	9.000

Proizvodnja se je od leta 1967 do 1968 povečala za skoraj 25 %, medtem ko so kapacitete ostale nespremenjene.

Družba Hindustan Aluminium Co. predvideva svojo elektrolizo povečati od 70.000 na 120.000 ton.

Indalco (Indian Aluminium Co.) namerava letos končati z gradnjo nove elektrolize s 30.000 tonami južno od Bombaya.

Madras Aluminium Co. namerava povečati kapaciteto od 13.000 na 24.000 ton.

Nadalje so v teku pogajanja med indijsko državo in Sovjetsko zvezo oziroma Madžarsko za gradnjo nove tovarne aluminija.

■ **L. R. KITAJSKA.** Kitajska ima štiri elektrolize in po ameriških statistikah proizvede letno 130 tisoč ton aluminija.

■ **FORMOZA.** Tainren Aluminium Corp. je edini proizvajalec aluminija, ki je v letu 1968 dosegel z 20.000 tonami rekordno proizvodnjo.

Gradnja nove elektrolize je zakasnila in predvidevajo, da bo do jeseni leta 1970 zgrajena za 38.000 ton.

Poleg teh štirih držav bosta v kratkem v Aziji dve državi na novo začeli proizvajati aluminij. Na otoku Bahrein v Perzijskem zalivu se je osnovala družba Bahrein Co., ki gradi elektrolizo za 90.000 ton aluminija letno. Proizvajati pa bi naj začela konec leta 1970.

Tudi v Iranu bi morali v sredini leta 1971 začeti proizvajati aluminij. Iran skupaj s Pakistanom postavlja elektrolizo za 50.000 ton.

■ **JUŽNA KOREJA.** V juliju 1969 je šla v pogon elektroliza s kapaciteto 16.800 ton, do konca leta 1971 se bo zmogljivost povečala na 22.500 ton ter do leta 1974 na 30.000 ton.

A M E R I K A. AMERIKA PROIZVAJA 47 % VSEGA ALUMINIJA NA SVETU TO JE 3,96 MILIJONA TON LETNO. KLJUB TEMU DA SO BILE V PRETEKLEM LETU NJENE KAPACITETE IZKORIŠČENE LE 75%. OBSTOJAJO PA NAČRTI ZA POVEČANJE PROIZVODNIH ZMOGLJIVOSTI ZA 1,1 DO 1,3 MILIJONA TON.

odpade na Kanadsko-britansko aluminijsko družbo.

■ **BRAZILIJA** ima dve tovarni. Eno za 30.000 ton, drugo za 20.000 ton. Letos bo druga tovarna povečana na 27.000 ton

ležena Pechiney in Ugine lahko proizvede letno 55.000 ton aluminija.

V naslednjih letih je predvidena gradnja elektroliz še v treh državah. V Južni Afriki gradijo elektrolizo za 50.000 ton

Comalco Aluminium (Bell Bay), ki ima kapaciteto 73.000 ton, je pričela svoje kapacitete izkoriščati šele v drugi polovici 1968. leta. Firma Alcoa of Australia je napovedala, da bo do leta 1971 povečala svoje zmog-

Pleskanje

in prihodnje leto bo šla v pogon elektroliza s 25.000 tonami. Firma Alcan bo v naslednjih letih zgradila novo elektrolizo za 50.000 ton.

■ **MEHIKA** bo dosegla možnost proizvodnje 40.000 ton Al.

■ **VENEZUELA** je 1968. leta prvič proizvedla 10.000 ton aluminija.

A F R I K A. NA AFRIŠKEM KONTINENTU STA V LETU 1968 PROIZVAJALI ALUMINIJ LE DVE DEŽELI. ZARADI MOČNEGA PORASTA PROIZVODNJE SE JE DELEŽ AFRIKE V SVETOVNEM MERILU POVEČAL OD 1,2 % V LETU 1967 NA 1,9 % V 1968. LETU.

■ **GANA.** V letu 1968 so bile kapacitete Volta Aluminium Co. prvič izkoriščene z okrog 110.000 tonami. Tu se je proizvodnja več kot podvojila. Sedaj dograjujejo še četrto elektrolizo in se bo s tem zmogljivost povečala na 147.000 ton.

■ **KAMERUN.** Družba za proizvodnjo aluminija — Alucam — kjer sta v glavnem ude-

ležena Pechiney in Ugine lahko proizvede letno 55.000 ton aluminija. V naslednjih letih je predvidena gradnja elektroliz še v treh državah. V Južni Afriki gradijo elektrolizo za 50.000 ton

Comalco Aluminium (Bell Bay), ki ima kapaciteto 73.000 ton, je pričela svoje kapacitete izkoriščati šele v drugi polovici 1968. leta. Firma Alcoa of Australia je napovedala, da bo do leta 1971 povečala svoje zmog-

V ŠTIRIH LETIH PLOŠČATI JAPONSKI TELEVIZORJI

Tako vsaj trdijo v raziskovalnih laboratorijih Matsushita. Televizorji bodočnosti ne bodo več imeli voluminozne vakuum-ske slikovne elektronke, temveč zaslon iz cinkovega sulfida. Prepletali ga bosta dve pravokotni mreži elektrode. Kadar bodo križišča elektrod prejela električni impulz, bo tam zaslon zasvetil — in takšnih točk bo na zaslonu 52.900. Novi slikovni zasloni ne bodo zahtevali visoke napajalne napetosti, kot sedanji, površ pa bodo docela ploski, kot stenska slika. Sedaj še niso zreli za množično uporabo, saj svetilnost še ni zadovoljiva, življenjska doba pa je le okrog 100 ur (sedanje slikovne elektronke zdržijo okrog 5000 ur). Televizorji s ploskimi zasloni bodo imeli tudi precej več sestavnih delov. Že zaslon z diagonalo samo 32 centimetrov zahteva rabo dodatnih 8600 polprevodnikov, to pa pomeni, da televizorji bodočnosti vsaj v začetku ne bodo poceni.

KAKO NADLEŽEN JE LAHKO ZRAK

Živeti ne moremo brez njega, vendar si lahko precej prihranimo, če se ga iznebimo. Tako vsaj dokazujeta dva primera iz zadnjega časa. V Zahodni Nemčiji so začeli izdelovati zelo eno-

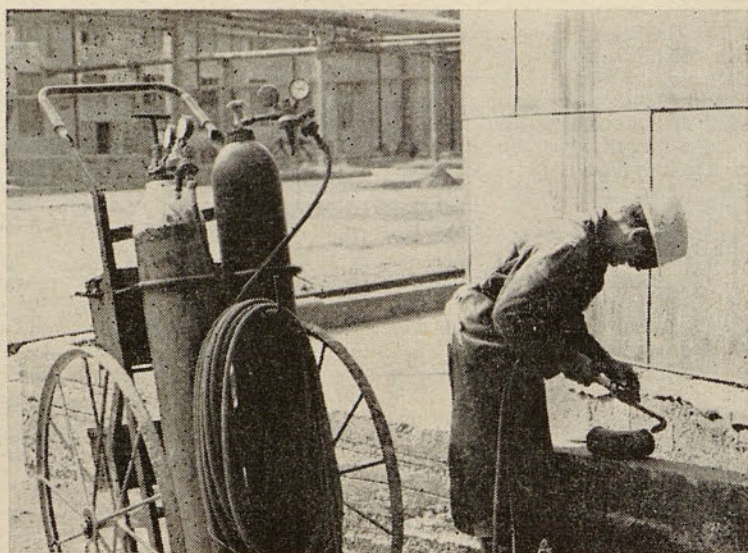
ljivosti od sedanjih 40.000 na 90.000 ton. Kot tretji je Alcan Australia, ki je lani pričela s proizvodnjo v elektrolizi z letno zmogljivostjo 50.000 ton aluminija. Tako bo v teku dveh let imela možnost proizvodnje 213.000 ton.

■ **NOVA ZELANDIJA.** Comalco in še dve japonski družbi gradijo v Novi Zelandiji aluminijsko industrijo za 70.000 ton aluminija letno.

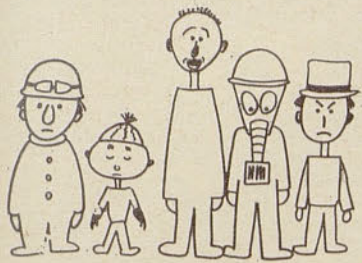
stavne črpalke iz plastike za izsesavanje zraka iz polietilenskih vrečk z živili. Rob vrečke prime držalo ob ustju sesalke, bat pa potegne zrak iz vrečke in živila ostanejo dalj časa uporabna, saj ni zraka za sušenje in razkrojne procese. Še bolj je zanimiv postopek, ki ga je osvojila neka britanska firma, ki izdeluje žimnice. Prevoz žimnic je namreč sorazmerno zelo drag zaradi velike prostornine. Sedaj pakirajo žimnice v polietilenske vrečke. Potem vrečo z žimnico vred stisnejo v preprosti stiskalnici. Po stiskanju, med katerim površ še izsesajo iz vreče zrak in jo zavarijo, je žimnica le še 50 milimetrov debela. Kupec ali pa že prodajalec enostavno prebode polietilensko vrečo in žimnica se brž spet raztegne na debelino 177 milimetrov. Pravijo, da vzmeti pri tem nič ne trpijo.

ŠKODA PROSLAVLJA 110 OBLETNICO

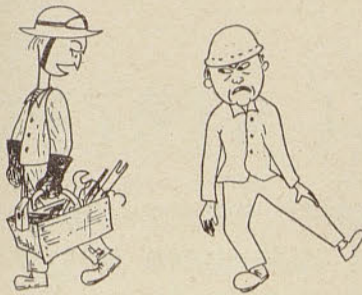
To leto preteče 110 let od takrat, ko je v mestu Plzenu bila osnovana mala tovarna za izdelovanje strojev. Deset let kasneje, pred 100 leti, je to tovarno, v kateri je delalo okrog 150 delavcev, kupil inženir Emil Škoda, po katerem tovarna še danes nosi ime. V obdobju 110 let je tovarna rasla v veliko podjetje, ki ima zaposlenih preko 47.000 delavcev in ima lastni bruto produkt okrog 4,3 milijarde kron tako, da sodi Škoda med največja podjetja strojne industrije v ČSSR.

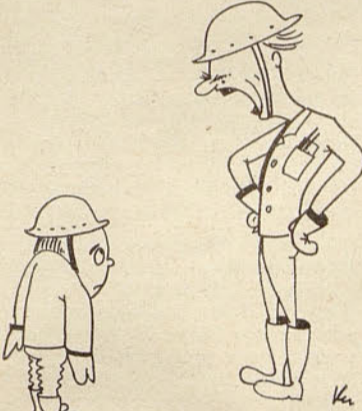
Varilec

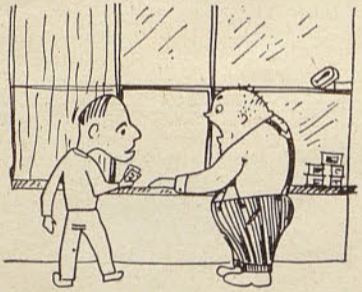
»Tovariš mojster! Iz osebno varstvenega vidika je moja brigada pripravljena za delo.«

»Ne vem, kako je to, da mi noga tolikokrat zaspi.«
»Nič čudnega, ko je pa nenehno v tvoji družbi.«

»Kje si pa včeraj hodil?«
»Bolan sem bil, mojster.«
»Kaj lažeš, saj sem te videl teči po cesti.«
»Ja, mojster, takrat sem tekkel po zdravniku!«

»Ali morda veš, zakaj so v bifejih tehtnice tako skrite?«
»Seveda, zato vendar, da ne vidiš, koliko dobiš!«

Delavec, glavni ustvarjalec proizvodnje, troši pri svojem delu energijo. Kolikor bi lahko resnično izmerili in ne le izračunali porabo človekove energije, t. j. količino vložnega živega dela v enoto proizvoda, bi bil to še važnejši faktor pri oceni, ali je neka proizvodnja racionalna.

Nikakor pa ni to edini, kasneje se bomo v to prepričali, zelo važen faktor za ugotavljanje racionalnosti oziroma uspešnosti znanstvene organizacije dela. Znanstvena organizacija dela ali racionalizacija je odkrivanje in uporaba znanstvenih metod dela s pomočjo tehnike, ekonomike in psihofiziologije za doseg optimalnih parametrov in najboljših rezultatov v korist družbe in posameznika. Takšno delo mora biti torej dobro proučeno — razumno, zato ga imenujemo tudi racionalno in od tod znanstveno organizacijo dela tudi racionalizacijo (ratio /latinsko/ = razum). Znanstvena organizacija dela torej proučuje vse faktorje, ki vplivajo na storilnost dela, in iz teh proučevanj izvaja določene mere in oblike organizacije, ki so potrebne za povečanje storilnosti.

Racionalizacija kot razumna delavnost v cilju čim večje ekonomičnosti spremlja človeštvo odkar se le to bavi s proizvodnjo. Kljub temu pa smatramo znanstveno organizacijo dela kot odkritje novejšega časa. Pomen, posredni cilji (tj. pojem, kaj je največja korist in obseg uporabe racionalizacije) in metode izvajanja so se z ozirom na razvoj tehnike sčasoma izmenjali oziroma spremenili. Predvsem so doživeli ti pojmi velik pretres, tj. precejšen odziv tudi v praktični uporabi v zadnjih letih prejšnjega stoletja in vse do prve svetovne vojne. S praktično uporabo je bil omogočen še večji razvoj te znanosti, ki še danes ni dosegla svojega praktičnega maxima. (Taylor, Fayol, Ford, Jermanski, Gilbert idr.) Fordizem npr. združuje taylorizem in fayolizem. Tipizira proizvodnjo, uvaja standardizacijo, verižni sistem na tekočem traku, da ne prekinja delovnega procesa (avtomatizacija) itd.

Danes pravimo, da je naloga racionalizacije poslovanja, tj. znanstvene organizacije dela, uporaba najboljših tehničnih pogojev in organizacijskih ukrepov za doseg najboljših ekonomskih učinkov. Matematično bi temu lahko rekli: z optimalnimi parametri doseči max. rezultat. Njen cilj je med drugim predvsem kar najnižja prodajna cena, ne le lastna cena. To pa dosežemo, če štedimo in to na pravem mestu.

Naloga racionalizacije so danes:

- izdelati čim več izdelkov
- čim boljše kvalitete
- s čim manjšimi stroški
- v čim krajšem času
- pri uspešni zaščiti delavca in
- pri pravilnem nagrajevanju dela.

Pri tem pa razlikujemo:

- racionalizacijo dela, ki proučuje možnosti olajšanja dela in uspešnosti dela
- racionalizacijo produktivnih sredstev, ki povezujejo predmete dela in sredstva za delo v skladno delujočo celoto in se odraža v tehnološki proizvodnega procesa.

Potrebno je torej proučevanje psihofiziologije (človek), mehanike (stroj), tehnologije (material) in ekonomike (stroški).

Če se bolj podrobno »ustavimo« pri racionalizaciji dela, moramo omeniti nekaj načel in pogojev. Eden teh je predvsem dobra priprava dela, ki mora že vnaprej odgovoriti: kdo, kaj, kako, kdaj, kje in zakaj naj dela.

Vsekakor pa moramo:

- odstranjevati nepotrebne in zato škodljive posledke oziroma razmake v času in prostoru proizvodnega procesa;
- onemogočiti nepotrebna vračanja proti smeri proizvodnega procesa (povratne hoje);
- skrbno planirati in projektirati ter predvidevati na osnovi konkretnega znanja, izkušenj, primerov dobre organizacije ipd.;
- delo temeljito pripraviti, da se bo nemoteno odvijalo (posebni oddelki);
- upoštevati vse ukrepe in metode organizacije dela, kot so: nagrajevanje, specializacija, mehanizacija, kooperacija, varnost, standardizacija, disciplina idr.;
- in predvsem pravilno razdeliti delo na vseh nivojih in za vse operacije proizvodnega procesa na vseh oddelkih itd.

Nekoč je bila npr. standardizacija med najvažnejšimi in najuspešnejšimi dejavnostmi racionalizacije. Standardizacija pomeni odstranjevanje odvišne, pretirane raznolikosti predmetov, ki služijo istemu namenu, to je izbiro samo enega ali

manjšega števila teh predmetov, ki lahko z uspehom nadomestijo vse ostale. Tem izbranim proizvodom določamo neko stalno obliko, kvaliteto, mere in ostale lastnosti; smatramo jih kot tipizirane vzorce in jih imenujemo standarde.

Če hočemo ali želimo racionalizirati, moramo predvsem in najprej pristopiti k temeljiti analizi obstoječega stanja. Najprej moramo ugotoviti pomanjkljivosti, ki povzročajo predvsem izgubo časa, energije, kvalitete in kvantitete dela. Nato poiščemo še vzroke in potem z upoštevanjem predvidevanja predlagamo ukrepe in metode za izboljšanje poslovanja. Pri tem pa moramo zopet med različnimi ukrepi poiskati tiste, ki dajejo optimalne, torej najboljše rezultate.

Velikokrat prevlada pri nas mišljenje, da prek novih investicij povečamo storilnost dela, ne pa le z boljšo organizacijo poslovanja in dela. Vsekakor tudi druga varianta zahteva neko, vendar veliko manjšo investicijo. Izboljšanje organizacije ali racionalizacije dosežemo z izboljšanjem vplivnih faktorjev, ki jih različni avtorji različno opredeljujejo. Gramm npr. loči: organizacijsko-tehnološke, organizacijsko-biološke, socialno-psihološke in socialno-ekonomske.

Sem sodijo med drugim:

delitev dela, rekreacija, primerno nagrajevanje, psihična atmosfera (tekmovanja, pohvale, sankcije), poklicno usmerjanje, delovni ritem (napori), pravilni normativi, tipizacija, monotonost, zaščita — varnost in še niz ostalih.

Tudi v novih investicijah se lahko negativno uveljavljajo nepravilnosti starega, to je slabega poslovanja in tako investicija ni koristno naložena. Zato je potrebna najprej analiza obstoječega stanja in organizacije dela in na osnovi tega ugotavljanje možnosti povečanja proizvodnje z obstoječimi kapacitetami ob reorganizaciji proizvodnje in poslovanja. Pri tem velja med drugim upoštevati načela, kot so: pravega človeka na pravo mesto, odstranjevanje nepotrebni funkcij, strokovni dvig delavca, disciplina — položajna lestvica — odnosi idr.

Položaj in priložnosti v času administrativnega upravljanja gospodarstva so podjetja večkrat

navajala na zavestno ustvarjanje notranjih rezerv, ker večji dohodek takrat ni povečeval plač delavcev, ampak je slej ko prej predstavljal nov pritisk na podjetja. Ker ni bilo delitve po delu, so v podjetjih prikrivali možnosti izboljšanja ekonomskih rezultatov in so izkoriščali le možnosti prekoračenja norm pri zavestno ustvarjenih rezervah. Zato je iz tega časa bolj znana tendenca prikrivanja kot pa odkrivanja pomanjkljivosti v poslovanju, ki so znana pod pojmom »notranje rezerve«.

Problem storilnosti dela, metode in ukrepe za njeno povečanje, to je znanstveno organizacijska dela, morajo danes poznati v organizaciji združenega dela ne le tehniško-ekonomsko vodstvo in samoupravno vodstvo, ampak tudi celoten delovni kolektiv. Naša stvarnost in naš način upravljanja to ne samo omogočata, ampak tudi zahtevata kot pogoj za uspešno gospodarjenje po zakonu trga.

GRADNJA NAPRAV ZA RAZSOLJEVANJE MORSKE VODE

Vladi Združenih držav Amerike in Mehike sta izdelali obsežen načrt za preskrbovanje Kalifornije, Arizone in mehiške pokrajine Baja s sladko vodo. Po predvidevanjih strokovnjakov bodo dodatne potrebe po pitni in industrijski sladki vodi narasle do leta 1980 na 5670 milijonov litrov dnevno, in do leta 1995 celo na 17.000 milijonov litrov dnevno. Za kritje nimajo novih naravnih izvirov, zato nameravata vladi Združenih držav in Mehike zgraditi ob sodelovanju mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA) več naprav za razsoljevanje morske vode z jedrskim reaktorjem kot energetskim virom. Moč posamezne enote bo 2000 MW s proizvodno zmogljivostjo 3785 milijonov litrov sladke vode dnevno. Gradbeni stroški za posamezno enoto bodo znašali po predvidevanjih 350 do 500 milijonov dolarjev.

Dopisujte v ALUMINIJ

VPLIVI NA DELOVNE POGOJE IN OSNOVE VARNOSTNIH UKREPOV

(Nadaljevanje s 3. strani)

in drugih vzrokov za poškodbe in zdravstvene okvare pri delu;

— **ustreznost razsvetljave** z naravno dnevno in umetno razsvetljavo, ki mora ustrezati zahtevam osvetlitve delovnih mest in del glede na specifične zahteve in določila JUS. Za vsako delovno mesto je potrebno določiti in izmeriti potrebno in dejansko osvetlitev tako za splošno, kakor tudi za specifično osvetlitev delovnega mesta;

— **ustreznost temperature in vlage**, ki je odvisna od vrste in zlasti še od fizičnega napora dela na delovnem mestu in pri delu. Ogrevanje mora biti enakovredno po vsem prostoru. Vlažnost zraka je odvisna tudi od vlage, ki nastaja v tehnološki proizvodnji;

— **škodljivost kemičnih agensov**, ki jih je ocenjevati na os-

novi dopustnih količin po JUS. Obstoj kemičnih škodljivosti lahko ugotovimo samo s stalnimi in sistematičnimi meritvami, pri čemer je potrebno upoštevati, da so maksimalne dopustne količine samo gornje najvišje mere;

— **škodljivost bioloških agensov**, ki jih ocenjujemo po določenih postopkih zlasti po obratih, ki predelujejo in obdelujejo rastlinske in živalske materiale;

— **ropot in vibracije**, ki jih proizvaja sredstvo, s katerim na delovnem mestu opravlja oseba ali pa, ki na delovnem mestu prihaja iz drugih virov v prostoru dela. Ropot in vibracije ne smejo presežati mej, ki so določene v predpisih;

— **radiacija izotopov** je nevarna za kožo in vse dele telesa. Škodljivi vplivi nastajajo s časom, zato je treba poznati tolerančne in dopustne doze, ki se morajo ugotavljati s stalni-

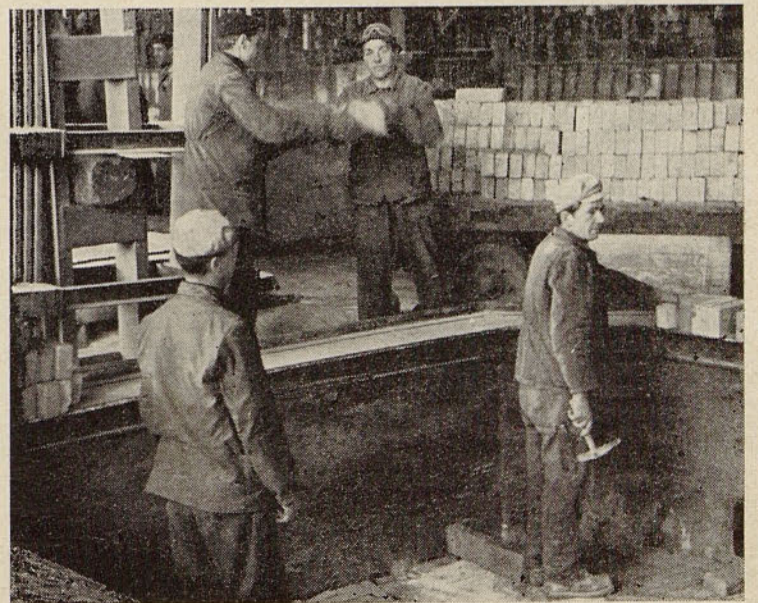
mi in sistematičnimi meritvami. Potrebna je ustrezna fizikalna zaščita in redna zaščitna zdravniška kontrola ter poznavanje vseh elementov varstva pri delu z izotopi.

Zdravstvene okvare v obliki poklicnih in drugih bolezni se lahko odpravijo ali pa zmanjšajo na najmanjše mere z uporabo ustreznih postopkov in metod, tehničnih ureditev ter z uporabo ustreznih ukrepov varstva pri delu.

Osnove za izvajanje varstva pred zdravstvenimi okvarami so zlasti:

— **preučevanje narave škodljivih snovi in fizikalnih vplivov**, katerim so lahko izpostavljeni delavci;

(Nadaljevanje na 6. strani)

Obnova elektrolitske peči

Stojan Kerbler: Ljudje pri delu

ŽIVO SREBRO – NEVAREN INDUSTRIJSKI STRUP!

Živo srebro je srebrno-bela kovina, ki je pri sobni temperaturi tekoča. S to kovino se srečujemo v vsakem podjetju. Tako pridejo z njo v stik tudi delavci našega podjetja; eni, ko opravljajo popravila na raznih živosrebrnih merilcih, drugi pa v času strojeloma, kjer je bil npr. poškodovan instrument, pri čemer se je ta srebrno-bela kovina razlila po prostoru, ali pa, da je prišlo do okvare samega živosrebrnega merilca. Maksimalna dovoljena koncentracija živega srebra v zraku je 0,1 mg na m³, lahko pa že tudi manjše koncentracije povzročajo škodo na zdravju.

Živo srebro in njegove spojine prihajajo v telo predvsem z vdihavanjem. V organizmu prehajajo živosrebrne spojine in samo živo srebro v topljivo obliko in se s krvnim obtokom razširjajo po vsem telesu. Kovinsko živo srebro in njegove spojine se absorbirajo tudi skozi kožo. Zategadelj je treba posebej poudariti, kako važna je čista delovna obleka. Ta kovina lahko pride v telo tudi s hrano, kadar jo uživamo v onečiščene prostoru, z umazanimi rokami, ali pa s kajenjem.

V telesu se živo srebro fiksira v največji meri v ledvicah, manj v jetrih, v manjših množinah pa skoraj v vseh delih telesa. Ta vezava je precej močna (z beljakovinami), ker se izločanje živega srebra lahko nadaljuje še mesec po končani zastrupitvi. Izloča se predvsem z urinom, delno pa z blatom. Po enkratni izpostavljenosti se prične izločanje živega srebra v urinu že po nekaj urah, nadaljuje pa se še en do dva tedna. Pri daljši zastrupitvi se izločanje nadaljuje še več mesecev, pri čemer koncentracija kovine v urinu počasi pada.

Danes so akutni primeri zastrupljenj z živosrebrnimi hlapi redki, vendar imamo še vsako leto nekaj smrtnih primerov zaradi zastrupitev s spojinami živega srebra.

Glavne značilnosti zastrupitev, ki nastajajo pri vdihavanju živosrebrnih hlapov so: slinjenje, okvare ledvic, trebušni krči, kovinski okus v ustih in vnetje v grlu.

VPLIVI NA DELOVNE POGOJE IN OSNOVE VARNOSTNIH UKREPOV

(Nadaljevanje s 5. strani)

— ugotavljanje stopnje izpostavljenosti nevarnim snovem in škodljivim vplivom;

— izvedba in vzdrževanje posebnih mer za preprečevanje poklicnih obolenj;

— načrtno pripraviti potrebne ureditve za uporabo nevarnih substanc in s tem v zvezi izbrati ustrezne metode dela, procesov proizvodnje in podobno;

— zamenjava nevarnih substanc z drugimi, ki bi povzročale manjše nevarnosti ali pa bi bile nevarnosti odpravljene;

— povezati s skupno akcijo vse organe in strokovnjake, ki lahko vplivajo na izboljšanje stanja;

— povezati se z ustanovami in inštituti, ki preučujejo na znanstveni osnovi problematiko poklicnih obolenj. IH

Primeri kroničnega zastrupljenja z živim srebrom — merkuralizma so pogosto opazni v pogojih, ki za večino delavcev niso strupeni. Zato je stopnja zastrupitve močno odvisna od osebne sprejemljivosti oziroma občutljivosti. Bolezen se lahko pojavi že v enem mesecu ali pa šele po nekaj letih od pričetka ekspozicije.

Najbolj tipični znaki kronične zastrupitve z živim srebrom in njegovimi spojinami so tremor (tresenje), oziroma drhtevica, psihične motnje in vnetje ustne sluznice. Tipični tremor je precej zgodnji znak merkuralizma, počasi napreduje in se ga lahko ozdravi le, če ne traja že predolgo. Pri tem pa je treba omeniti, da je lahko pacient popolnoma miren pri počitku, spanju ali kadar opravlja že privajene gibe, prične pa se mu tresenje, ko zahtevamo, da se podpiše ali podobno. V hujših primerih se tremor razširi na celo roko, nogo, lahko pa tudi na vse telo.

Važni ukrepi pri zdravljenju kroničnega merkuralizma so: odstranitev delavca iz območja ekspozicije, upoštevanje splošnih higienskih predpisov in dobra prehrana. Zgodnji primeri zastrupitve so ozdravljivi, če je delavec odstranjen od dela za nekaj tednov ali mesecev, nevarnejše zastrupitve pa so ozdravljive šele po enem letu do treh let.

Pri ponovni zaposlitvi ozdravljenega bolnika na eksponiranem delovnem mestu je treba biti skrajno previden, ker je drugi napad bolezni vedno hujši od prvega in se pojavi že v krajšem časovnem presledku.

Najvažnejši varnostni ukrep pri delu z živim srebrom je, da preprečimo njegovo razsipanje po delovnem prostoru in prepre-

čimo nabiranje živega srebra na krajih, nedostopnih za čiščenje, kot v špranjah itd. Priporočljivo je, da imajo delovne mize in tla nagnjeno ploskev in da je njihova površina gladka in brez razpok. Tla naj bodo pokrita z gladkim linolejem ali plastično maso, šivi in stiki zamazani s kitom in pleskani z naravnim firnežem. Posode, v katerih je shranjeno živo srebro, morajo biti zaprte. Aparati, napolnjeni z živim srebrom, naj stojijo na posebnih večjih pladnjih.

Po končanem delu moramo delovno mesto in aparaturo očistiti vseh kapelj živega srebra. Živo srebro, ki se je po naključju razlilo po tleh ali delovni mizi, takoj zberemo, da se ne bi vtiralo v tla ali površino mize, ali celo razširilo po drugih prostorih. Mize naj imajo vedno rob, ki preprečuje raztresanje živega srebra po tleh.

Zbiramo ga lahko z vodno vakuumsko črpalko in ga lovimo v posodi z vodo (voda mora vedno živo srebro prekriti!). Tla in pohištvo brišemo z mokrimi cunjami, vsaj enkrat na mesec pa pomijemo z vročo milnico. Z živim srebrom je priporočljivo delati v nekurjenih prostorih. Primerneje je, da so delavci topleje oblečeni. Temperatura zraka v delovnem prostoru naj se giblje med 14 in 16° C.

Potrebna je ureditev splošne ventilacije in lokalne odsesalne naprave na mestih, kjer so zbrane večje količine živega srebra. Čistoča delovnega prostora ni važna samo zato, da z njo preprečimo nabiranje živega srebra, ampak zato, da prah in maščoba ne povzročata povečanja površine prisotnega živega srebra — drobnih kapljic.

Osebna higiena je prav tako velikega pomena, ker je absorb-

cija živega srebra in njegovih spojin skozi kožo tudi eden od vzrokov zastrupitve. Pri delu s to kovino moramo še zlasti za varovati rane in praske na koži. Priporočljivo je, da nosimo gumijaste rokavice. Pred jedjo si moramo umivati roke s toplo vodo in milom. V delovnih prostorih je prepovedano kajenje in uživanje hrane.

Čista delovna obleka zmanjša kontakt živega srebra in njegovih spojin s kožo. Pri tem, ko pride živo srebro v stik s kožo, ali pa se nabira na delovni obleki, se zaradi zvišane temperature poveča tudi parni tlak in zaradi tega naraste koncentracija živega srebra v atmosferi bolj kot sicer. Kjer je mogoče, se priporoča tudi lokalno hlajenje, ki lahko učinkovito zniža parni tlak živega srebra (5-krat, če znižamo temperaturo od 30 na 10° C). Delovne obleke ne shranjujemo skupaj z osebno garderobo, pač pa posebej.

Z živim srebrom ne bi smeli delati delavci s poškodbami živčnega sistema, jeter, ledvic, slabokrvni ljudje, nosečnice, tuberkulozni in alkoholiki. Glede na strupenost te kovine morajo biti vsi delavci, ki pridejo z njo v stik, zdravstveno pregledani.

Za zmanjšanje onesnaženja z živim srebrom se poslužujejo kemičnih sredstev, ki reagirajo nanj in tako znižajo oziroma odstranjajo hlape živega srebra v delovnem prostoru. Priporočljiva so naslednja sredstva: raztopina polisulfida, ki jo razpršimo po okuženi (kontaminirani) površini, aktivno oglje, aktivirano z jodom, ki ga priporočajo tudi kot absorbent za respiratorje. Zelo uporabna sta tudi aktiviran manganov dioksid in raztopina ferri-klorida 20 %.

(Članek sem povzel iz knjige »Medicina rada« iz leta 1958.)

-k

Asfaltno jezero

Le nekaj tisoč prebivalcev ima otok Trinidad pred venezuelsko obalo. Ta otok ima eno od najbolj nenavadnih naravnih čudes: asfaltno jezero Le Brea. Iz tega jezera, ki je polno tekoče goste gmote, prihaja velik del asfalta, ki ga po svetu uporabljajo predvsem graditelji cest. Jezero je zelo pomembno za gospodarstvo tega otoka, toda delo, ki ga ljudje opravljajo v njem, je med najtežjimi na svetu. Podnevi se dvigne temperatura nad 50 stopinj C, zato se jezero spremeni v pravi pekel za delavce, ki dan za dnem režejo asfalt — podobno kot druge šoto. Ponoči se sicer jezero za spoznanje ohladi, toda v njem ostaja čez dan nakopičena toplota. Tiste jame, ki jih čez dan napravijo kopači, zalije ponoči črna, smrdljiva gmeta. Zjutraj je gladina gladka, kot da ni ničesar delal na njej. Doslej so odpeljali z jezera skoraj 25 milijonov ton asfalta, njegova gladina pa se je znižala le za nekaj centimetrov. Ugotovili so, da je asfaltno jezero globoko več kot sto metrov. Iz nezanih globlin prihajajo ogromne količine asfalta. Domnevajo, da je jezero nastalo tako, da se je v davnini med naravno katastrofo pomešal ognjeniški pepel z nafto in zemeljskim plinom, ta zmes pa je zalila žrelo davnega ognjenika.

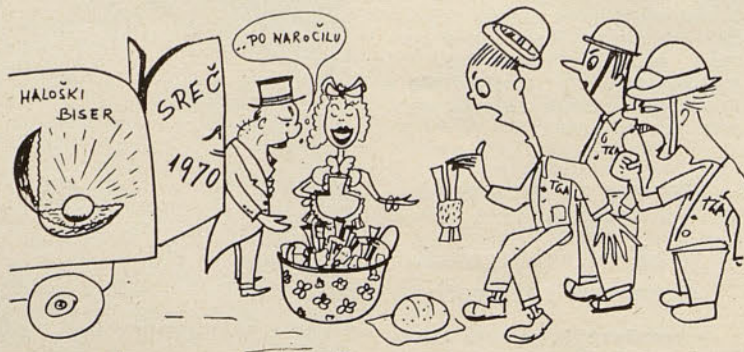
ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji za spominsko darilo, prav tako se najlepše zahvaljujem sodelavcem in vodstvu strojnega vzdrževanja za spominsko darilo, ki so mi ga podarili ob odhodu iz kolektiva.

S tem so me posebno presenetili, ta dogodek mi bo ostal v lepem spominu.

Vsem sodelavcem in celotnemu delovnemu kolektivu želim obilo delovnih uspehov.

Peter Štelcer

... IN TO JE ZA TISTIH 4000 STARIH ŽNARJEV !

BESEDA OB NOVEM LETU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Proizvodnja anodne mase izkazuje v letu 1969 indeks 101 v primerjavi z letom 1966, ki ima bazni indeks 100. Ta podatek, sodeč po povečanju, pomeni le malenkosten dvig proizvodnje. Kljub temu pa je razveseljiv, ker se proizvodnja anodne mase prilagodi zahtevam proizvodnje aluminija, to pa pomeni, da se je poraba zniževala, saj je porast proizvodnje aluminija v istem obdobju 19 %, anodne mase pa le za 1 %.

Vrednostno izkazuje podjetje v tem letu realizacijo okrog 39 milijard starih dinarjev. Isti podatek od leta 1966 dalje pa daje takšne slike:

Realizacija vrednostno v letu 1966	28.404.000.000 din
v letu 1967	27.112.000.000 din
v letu 1968	36.883.000.000 din
v letu 1969	38.850.000.000 din

Ker pa ta podatek ne daje prave slike zaradi deformacij, kot npr. obračun po plačani realizaciji, stagnacija prodaje v letu 1967, prenos zalog iz leta v leto itd., navajam vrednostno realizacijo po letih na osnovi proizvodnje posameznega leta, ki daje fizičnemu obsegu adekvaten vrednostni izraz. Ta podatek je naslednji:

Realizacija v letu 1966	26.669.000.000 din ali indeks 100
1967	28.040.000.000 din ali indeks 105
1968	29.800.000.000 din ali indeks 111
1969	33.500.000.000 din ali indeks 125

Ker sem navedel, da smo v tekočem letu dosegli skoraj 50-odstotni izvoz ustvarjene proizvodnje aluminija in skoraj v celoti blagovno proizvodnjo glinice, navajam tudi te podatke:

Izvoz aluminija in legur v 1969. letu 18.665 ton, glinice 23.710 ton. V primerjavi z letom 1966 pa so kazalci naslednji:

Aluminij leta	Izvoz	Za skupno porabo je podjetje potrošilo iz svojega sklada porabe 944.000.000 starih dinarjev.
1966	nič ton	
1967	5.200 ton	
1968	17.946 ton	
1969	18.665 ton	
Glinica leta	Izvoz	Ko prehajamo v naslednje leto, bi rad poudaril, da je pred nami važna obveznost, da storimo na podlagi dose- danjih izkušenj in raziskav nadaljnje korake v proizvodnji, predvsem pa pri modernizaciji in rekonstrukciji tovarne. Pričetek teh del pade sicer tudi že v leto 1969, vendar bomo morali ta dela letos pospešiti.
1966	12.886 ton	
1967	11.636 ton	
1968	22.348 ton	
1969	23.710 ton	

Ko govorim o izvozu naših proizvodov, moram pripomniti, da je ta za tovarno tako v pogledu rentabilnosti in akumulativnosti, pa tudi v pogledu pridobivanja potrebnih deviz za modernizacijo in rekonstrukcijo delovnih naprav nujen in ga bomo v naslednjem letu še znatno povečali, posebno v primeru, če se cena aluminija na domačem trgu ne bo prilagodila cenam, ki jih je moč doseči pri izvozu.

Glede na take dosežke je kolektiv opravil delitev dohodka tako, da je poprečne osebnih dohodkov na zaposlenega mesečno 132.100 starih dinarjev. Isto poprečje v letu 1968 je znašalo 133.827 starih dinarjev. Zaradi tega mislim, da bo tudi to vprašanje potrebno ustrezno rešiti. Predstavljam si, da bi kolektiv v mesecu januarju opravi-

vajam vrednostno realizacijo po letih na osnovi proizvodnje posameznega leta, ki daje fizičnemu obsegu adekvaten vrednostni izraz. Ta podatek je naslednji:

Realizacija v letu 1966	26.669.000.000 din ali indeks 100
1967	28.040.000.000 din ali indeks 105
1968	29.800.000.000 din ali indeks 111
1969	33.500.000.000 din ali indeks 125

vi delitev kot ob zaključnem računu za leto 1968. To je moj predlog, odločil pa bo delavski svet.

Na koncu naštevamja dosežkov v letu 1969 naj povem še to, da smo investirali 1.506.000.000 starih dinarjev oziroma z odplačilom anuitet porabili skupno 2.413.000.000 starih dinarjev investicijskih sredstev.

Ko prehajamo v naslednje leto, bi rad poudaril, da je pred nami važna obveznost, da storimo na podlagi dose- danjih izkušenj in raziskav nadaljnje korake v proizvodnji, predvsem pa pri modernizaciji in rekonstrukciji tovarne. Pričetek teh del pade sicer tudi že v leto 1969, vendar bomo morali ta dela letos pospešiti.

Kaj vse bo treba storiti, pa tukaj ne bi več ponavljal. O tem sem že govoril na proslavi 15. obletnice obstoja podjetja. Proizvodne in poslovne uspehe v letu 1969 smo dosegli, zahvaljujoč zavestnejšemu in boljšemu delu vseh proizvodnih, vzdrževalnih, uslužnih in upravnih enot ter samoupravnih organov.

Z željo, da bi tudi v letu 1970 poslovali vsaj tako uspešno kot v letu 1969, želim vam, kot tudi vašim svojcem, srečno in zadovoljno novo leto 1970.

Opomba uredništva: Zaradi lažjega razumevanja so vsi podatki navedeni v starih dinarjih.

— odobren je bil odpis žaro izgube (420 kg glinice);

— podano je bilo soglasje k ponovni zaposlitvi Franca Drevenska iz Kidričevega št. 25;

— odobreni so bili stroški za malice ob novem letu, s tem da se odobri plačilo realnih stroškov. K.-n.

TUDI LETOS DODATEK ZA DOPUST

(Nadaljevanje z 2. strani) tja naj pripravita in preučita predlog za ugodnejše pogoje zaposlitve pripravnikov v našem podjetju;

— odobren je bil prenos drobnega inventarja na osnovna sredstva (platinasti lončki);

Dobra obveščanost - uspeh pri delu

(Nadaljevanje s 1. strani)

datne razprave v naših najvišjih forumih o sredstvih javnega informiranja in obveščanja niso le plod domišljije nekaterih posameznikov, kot to nekateri mislijo, ampak dobro preiščena akcija v tej smeri. Nekateri dogodki v minulem obdobju so prav jasno nakazali, da le nekaj ni v redu in da se je v pravem času prižgala rdeča luč. Tudi mnoge prekinitve dela so bile posledica slabe obveščanosti kolektiva, ki je med drugim tudi zaradi tega nasedal raznim namigovanjem itd.

Na naših sindikalnih sestankih so ponekod razpravljali tudi o slabi obveščanosti ter poudarjali, da je tovarniško glasilo premalo, ker le-to izhaja le enkrat mesečno, pa še takrat ni v njem vsega, kar bi želeli izvedeti člani kolektiva. Ze novembra lani je delavski svet uvedel mnogo prožnejši način obveščanja, saj lahko še isti dan, ko je seja delavskega sveta, ob 14. uri dobijo člani kolektiva v vratarnici izveščke in najbolj zanimive sklepe.

To je zares ena od metod obveščanja, ki je trenutno najbolj aktualna, ker so dotlej člani kolektiva izvedeli za to, kar je razpravljal delavski svet, precej pozno, predvsem, kot sem že omenil, zaradi tega, ker Aluminij izhaja le enkrat mesečno.

Pri tem pa želim ponovno poudariti to, kar sem že mnogokrat poudaril, in sicer, da so za slabo informiranost mnogo krivi tudi tisti člani samoupravnih organov in sindikalni aktivisti, ki raje molčijo in ne povedo svojim sodelavcem vsaj tistih najbolj bistvenih stvari, o katerih so razpravljali in ki so tudi najbolj interesantne za proizvajalce v tistem trenutku. To bi bila po mojem najboljša metoda obveščanja, ker bi delavci lahko iz prve roke izvedeli o najnovejših dogodkih in problemih, če se, žal, ne bi dogajalo tudi to, da posamezniki niso razumeli nekaterih zadev dobro in so nato tako popačene misli prenašali na svoje sodelavce ter s tem mnogokrat več škodovali kot koristili pri obveščanju članov kolektiva.

Sindikalne organizacije v delovnih enotah vsekakor niso odigrale tiste vloge, ki jim je poverjena in za katero so najbolj poklicane. Samo pogledjmo, kaj smo napravili iz reorganizacije

sindikata in iz novo formiranih grup v delovnih enotah. Nič drugega, kot še večjo zmedo, ker zdaj še bolj občutimo mrtvilo kot kdajkoli prej. Sindikalne grupe so bile formirane in nato prepuščene same sebi, brez da bi jim kdo poprej nakazal njihove naloge. Ali ne bi bilo dobro, če bi za predsednike teh grup organizirali seminarje, na katerih bi si le-ti pridobili vsaj nekaj osnovnega znanja in napotkov za delo. Tako pa so bili za vodje grup imenovani ljudje, ki že prej niso kazali volje do sindikalnega dela. In potem se čudimo, da grupe ne delajo. Kako more biti predsednik sindikalne grupe človek, ki se nikoli ni zanimal za sindikalno delo, naenkrat pa je bil imenovan na tak položaj? Ali ne smešimo sami sebe pri takih nerenskih akcijah? Za takšno stanje je kriv tudi tovarniški odbor sindikata, ki ni predhodno dobro preštudiral take metode sindikalnega dela v delovnih enotah. Sindikalne organizacije so vsaka po svoje uvajale sindikalne grupe, ki danes sploh nič ne delajo, ampak so le formalnost in slepilo za tistega, ki naših razmer ne pozna!

Morda sem slabo informiran o delu teh grup in da morda v kakšni delovni enoti le katera kaj dela, toda upam, da se bo potem že nekdo iz take grupe ojunčil in nekaj napisal o delu njihovih grup — in o njihovih uspehih! Vsi smo namreč bili prvotno mnenja, da bodo take grupe najboljše in najbolj neposredni informator članstva v delovni enoti. Zamisel je bila več kot idealna, skoraj enoletne izkušnje pa so nam pokazale pravi obraz naše prenašljivosti in nepremišljenosti. Zato se tudi popolnoma nič ne čudim, če danes na sindikalnih sestankih nekateri delavci postavljajo takšna vprašanja, na katera bi morali dobiti odgovor prav v tisti grupi, kjer delajo. Vendar pa mnogi, žal, niti ne vedo, da obstajajo sindikalne grupe, ki bi naj bile osnovni nosilec vseh dogajanj v posameznem oddelku.

Povsem se pa pridružujem tistim članom naše delovne skupnosti, ki so na sindikalnih sestankih opozarjali na resnost in posledice slabega obveščanja v kolektivu, trdeč, da je pravi uspeh pri delu in popolno zadovoljstvo pričakovati le tedaj, če

bo naš proizvajalec dodobra seznanjen z vsemi dogajanja v podjetju in ko bo spoznal, da je tudi on tisti člen v verigi uspehov ali neuspehov, ki so posledica našega skupnega dela.

Zato bomo v bodoče morali še mnogo storiti za boljšo obveščanost. Pri tem ima prav sindikat tisto najbolj osnovno nalogo, da skrbi za to, da bodo njegovi člani o vseh zadevah popolnoma seznanjeni. Tako kot je storil delavski svet, bodo tudi pri sindikatu morali poskrbeti za hitrejšo obveščanje, tovarniško glasilo pa naj še vnaprej prinaša aktualne sestavke o našem perspektivnem razvoju ter o delu družbenopolitičnih organizacij v tovarni in tudi izven nje.

Nikakor ne moremo trditi, da nimamo možnosti za uvedbo boljšega načina obveščanja članov kolektiva, vendar bo treba nekatere zadeve temeljiteje premisliti in jih šele potem uvesti.

Zanimivo je, da so na sindikalnih sestankih člani kolektiva zahtevali, da se čimhitreje uredijo naši notranji samoupravni akti, pri tem pa poudarjali, da jih nihče ne informira o dosedanjem poteku dela pri izdelavi teh osnutkov in da sploh ne vedo, kako daleč je zadeva sploh če prišla. Prav tako pa so minuli sestanki pokazali, da so proizvajalci pričeli vsa dogajanja okrog sebe gledati nekoliko drugače in da je pravzaprav razveseljivo to, da so na sindikalnih sestankih pokazali toliko zanimanja za notranje samoupravne akte, od katerih bo seveda odvisno vse naše nadaljnje delo — naše dolžnosti in tudi naše pravice.

Mnogo je bilo povedanega na račun naših osebnih dohodkov, toda o tem naj povedo svoje mnenje in odgovore tudi tisti, ki so za to poklicani, potem ko si bodo ogledali zapisnike s sej članov sindikata v delovnih enotah. Nobenega dvoma ni, da bodo morali tudi naši strokovnjaki posvetiti več pozornosti obveščanju članov kolektiva. Čimprej in čimbolj konkretno bodo morali spregovoriti o bodočih perspektivah podjetja, toda ne le v skopih strokovnih obrisih, ampak temeljito in tako, da bo to razumljivo slehernemu proizvajalcu. Dobro informiran delavec bo lahko mnogo več doprinesel k skupnemu uspehu, saj bo vedel, kakšen bo njegov jutrišnji dan. M. F.

Vsako leto več vagonov

(Nadaljevanje s 3. strani)

FEBRUAR:	
prispelo	883 vagonov
naloženo	125 vagonov
dispozicija	510 vagonov
interni promet	1298 vagonov
	2816 vagonov

MAREC:	
prispelo	1568 vagonov
naloženo	185 vagonov
dispozicija	871 vagonov
interni promet	1660 vagonov
	4284 vagonov

APRIL:	
prispelo	1814 vagonov
naloženo	189 vagonov
dispozicija	777 vagonov
interni promet	1881 vagonov
	4661 vagonov

MAJ:	
prispelo	1742 vagonov
naloženo	127 vagonov
dispozicija	833 vagonov
interni promet	1902 vagonov
	4604 vagonov

JUNIJ:	
prispelo	1941 vagonov
naloženo	80 vagonov
dispozicija	543 vagonov
interni promet	1603 vagonov
	4167 vagonov

JULIJ:	
prispelo	2811 vagonov
naloženo	120 vagonov
dispozicija	541 vagonov
interni promet	1612 vagonov
	5084 vagonov

AVGUST:	
prispelo	2179 vagonov
naloženo	154 vagonov
dispozicija	923 vagonov
interni promet	2682 vagonov
	5938 vagonov

SEPTEMBER:	
prispelo	3507 vagonov
naloženo	117 vagonov
dispozicija	681 vagonov
interni promet	1879 vagonov
	6184 vagonov

OKTOBER:	
prispelo	3473 vagonov
naloženo	178 vagonov
dispozicija	886 vagonov
interni promet	1858 vagonov
	6395 vagonov

NOVEMBER:	
prispelo	3098 vagonov
naloženo	167 vagonov
dispozicija	528 vagonov
interni promet	1853 vagonov
	5646 vagonov

DECEMBER:	
prispelo	1835 vagonov
naloženo	175 vagonov
dispozicija	613 vagonov
interni promet	2458 vagonov
	5081 vagonov

SKUPAJ:	
januar	3.560 vagonov
februar	2.816 vagonov
marec	4.284 vagonov
april	4.661 vagonov
maj	4.604 vagonov
junij	4.167 vagonov
julij	5.084 vagonov
avgust	5.938 vagonov
september	6.184 vagonov
oktober	6.395 vagonov
november	5.646 vagonov
december	5.081 vagonov
skupaj	58.410 vagonov

Če primerjamo promet vagonov iz leta 1968, ki ga je bilo 56.281 vagonov, ugotovimo, da smo ga imeli v letu 1969 za 2129 vagonov več.

Poleg omenjenih števil prometna smo opravili še veliko režijskih ur pri vzdrževanju in popravilih strojnih naprav in vagonov, last TGA. Slednjih je bilo popravljenih nad 350.

Anton Zadavec

DVIGANJE IN PRENOS BREMEN

Pogosto slišimo ljudi, kako tožijo za bolečinami v hrbtih in kako so njihovi križi »najboljši barometer« za vremenske spremembe. Vse te nevšečnosti pripisujemo revmatizmu, čeprav takšne bolečine v večini primerov niso v nobeni zvezi z revmatizmom.

Malo je tistih, ki poznajo in uporabljajo pravilen način sedenja, dvigovanja in prenašanja bremen. In prav od tod izvira največ vzrokov bolečin in težkoč v bočnih in drugih delih hrbtenice. Dvigovanje in prenašanje bremen s pomočjo človeških mišic je zelo naporno delo, ki pri nepravilnem načinu tega dela povzroča spremembe v zdravju, ker izrablja statični in motorični aparat organizma.

O takih obolenjih, njihovih posledicah, preprečevanju in odklanjanju sem v skrajšani obliki povzel članek iz revije »Naše zdravilje«, prevod avtorja dr. Roberta Munchingerja, specialista za medicino dela švicarskega zveznega urada za industrijo in obrt.

TRANSPORTNA DELA SO TEŽKA OPRAVILA, KI POVZROČAJO INTENZIVNO UTRUJENOST IN VELIKO ŠTEVILO TELESNIH POŠKODB

Transportna dela niso naporna samo tedaj, ko gre za dvigovanje, prenašanje težkih in volumeniziranih bremen temveč tudi, ko breme nosimo po stopniščih ali lestvah. Težko breme in naporno delo sta relativna pojma, ker je delovna zmožnost posameznih oseb zelo različna. Delo, ki ga z lahkoto opravi mlad in močan človek, je lahko za ljudi slabše konstitucije, starejše, ženske in mladino naporno. Pri statičnem delu, to je pri držanju bremena, so zaradi stiskanja stisnjene krvne žile v vseh mišicah in s tem se zmanjša dovod krvi oziroma kisika in sladkorja v mišice. Tako se poveča tudi utrujenost, ker se iz mišic ne odstranjujejo pravočasno in v zadostni količini izrabljeni produkti.

Utrujenost je v delovnih organizacijah vedno nezaželena, ker zmanjša delovno sposobnost

in poveča število nesreč. Število nesreč v transportu je tako veliko; pod vplivom utrujenosti, predvsem pa ob zaključku delovnega dne pa se še poveča.

PRAVILNA TEHNIKA ROČNEGA DVIGOVANJA BREMEN

Delavec se postavi v stabilen čepič položaj z nekoliko razširjenimi nogami in bremenom blizu telesa. Hrbet mora biti v ravnem položaju. Hrbtenico v takem položaju zavarujejo z vseh strani napete hrbtne in trebušne mišice (sl. 1/a). Nagib in dvigovanje gornjega telesa poteka s pomočjo mišic ritnice in kolčnega sklepa. Obremenjena hrbtenica v tem primeru služi kot naslon, ne pa kot sklep, kot je to pri dvigovanju bremena z »upognjenim hrbtom«. Ob tej priložnosti se pri dvigovanju bremena najprej uravnavajo noge (sl. 1/b) in šele nato gornji del telesa (sl. 1/c).

NEPRAVILEN NAČIN DVIGOVANJA

pa je z upognjenim zgornjim delom telesa in z ravnimi noga-

sl. 2

mi. Pri tem upognjenem hrbtnem delu telesa je kot zelo velik (sl. 2).

S pravilnim načinom dvigovanja lahko dvignemo tudi težka bremena. Tak način je: čepič položaj, raven hrbet, gornji del telesa raven, mali nagib trupa in breme čim bližje telesu (sl. 3 in 4).

Moški, ki pri dvigovanju bremena uporabljajo najboljšo tehniko in se nenehno urijo, lahko dvigujejo zelo težka bremena, ne da bi to škodilo zdravju, seveda ob pogoju, da je teža bremena pravilno razporejena na ramena in kolke. Izurjeni težkoatleti, npr. dvigovalci uteži in transportni delavci, ki morajo dvigovati težka bremena, uporabljajo pri tem močne mišice nog in ritnice (sl. 5, 6 in 7).

ZA HRBTENICO NEVARNI POLOŽAJI IN GIBANJA

Pri nagibanju naprej (upognjena hrbtenica), predvsem pa pri nagibanju nazaj prihaja do okvar vretenc in njihovih hrustančastih vložkov in diskusov, kakor tudi do okvar mišic ob hrbtenici — vse to povzroča pritisk na vretenca in diskuse v nasprotno smer (sl. 8 in 9). V takem položaju je popolnoma izčrpana elastičnost hrbtenice. Predvsem pa obremenjujejo hrbtenico občasni dodatni in hitri nagibi in naponi, kot so naponi izzvani s hitrimi obrati, z izgubljanjem ravnotežja, dviganjem bremen in podobno. Tak primeri povečajo nevarnost poškodb hrbtenice. Dvigovanje in nošenje bremena, vlečenje in potiskanje vozila moramo vedno opravljati pazljivo, brez zastoja, pri čemer se hrbet nikdar ne sme upogniti nazaj (sl. 10).

ZAŠČITA PRED POŠKODBA-MI

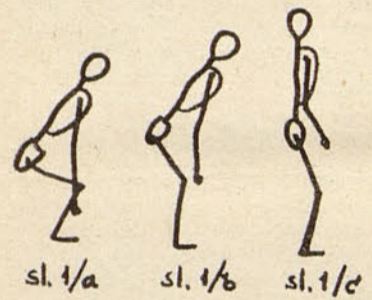
Številnim poškodbam pri prenašanju bremen so bili vzrok slaba tehnika, pomanjkljiv red in snaga na delovnem mestu (pomanjkanje posod za odpadke), slaba in dotrajana tla, zaprti prehodi, neustrezna osebna zaščitna sredstva itd.

1. Pri prenašanju bremen ne smemo nositi starih in izrabljenih čevljev, ampak dobre čevlje z jekleno kapico.

2. Pri dvigovanju in prenašanju predmeta z ostrimi robovi, ali vročih, jedkih tekočin — je priporočljivo nositi zaščitne rokavice, predpasnike in očala. Seveda pa je odgovorna oseba transportnih delavcev tista, ki mora stalno nadzirati in skrbeti za to, da delavci vedno upoštevajo vsa varnostna določila v zvezi z manipulacijo bremen. Prav tako pa jih pri nepravilni tehniki pri dvigovanju oziroma prenašanju bremen — stalno opozarjajo in poučujejo!

3. Dvigovanje bremen je treba opraviti s kar najmanjšim fizičnim naporom in s kar največjo varnostjo. Če je bil izbor delavcev in uk delavcev za ta posel dobro opravljen, če uporabljajo pravilno tehniko in če pri tem uporabljajo ustrezna osebna zaščitna sredstva, se bodo okvare in poškodbe hrbta (hrbtenice) znatno zmanjšale!

-k

sl. 1/a

sl. 1/b

sl. 1/c

GLAVNA PRAVILA ZA DVIGOVANJE IN NOŠENJE BREMEN SO:

— bremena je treba dvigovati z ravnim držanjem telesa, s simetrično obremenitvijo, s približevanjem bremena k telesu, ali pa z uporabljanjem pomožnih sredstev (jermenov, opornih palic ipd.).

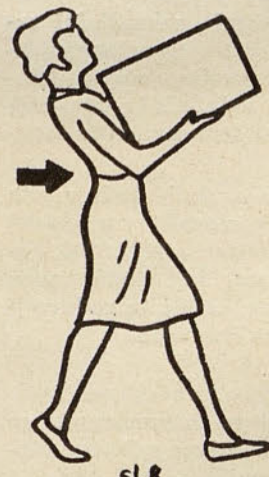
sl. 5

sl. 6

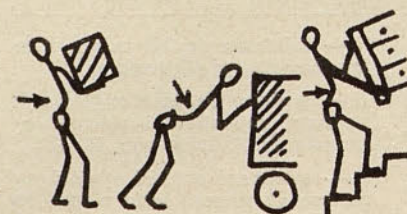
sl. 7

sl. 8

sl. 9

sl. 10

SREČANJE PO NOVEM LETU

Ko sva se z Janezom vračala 3. januarja 1970 iz službe po novem pločniku od tovarne do naselja I, ki ga je Stanovanjska skupnost zgradila v l. 1969 iz dotacij delavskega sveta, sva se pogovarjala, kaj bo novega v letu 1970 v Kidričevem.

Janez mi je zaupal, da bo zgrajena nova vlečnica, za sedaj do naselja, so pa že tudi predlogi, da bi se naj podaljšala do Ptujja. Ko je cestno podjetje registriralo promet, je ugotovilo, da je največji od sedmih do pol devete ure zjutraj v smeri proti Kidričevemu. S tem bi odpadel problem parkiranja za zamudnike v službo.

»Pustiva to, Janez! O tem bodo že odločili na pravem mestu. Povej mi rajše, kje in kako si silvestroval?« sem ga vprašal.

»Veš, Francelj,« mi pravi, »kot zaveden član kolektiva in športnik sem bil v naši dvorani. Igrali so Rdeči dečki iz Maribora.«

»Torej ste plesali na visoki ravni,« mu pravim.

»Bolje, da me ne spominjaš,« pravi Janez. »Ta godba je bila za mladino, ne pa za nas, ki ne zmoremo telovadbe s plesom. Po ceni vstopnic sem računal, da bo vmes tudi kakšen dumajski valček za nas starejše. Morda je pa za nas bil tako drag

sedež, saj smo večji del presedeli zaradi naše zaostalosti za moderno in sodobno glasbo.«

»Vidiš, Janez, sedaj zopet kritiziraš. Pred Novim letom pa si me zmerjal, ko sem ti zaupal, da grem rajše, kot da bi plačal 60 din vstopnine za dvoje vstopnic, v hotel Pri črni mački v Ptujju, kjer ni bilo vstopnine. Povej mi Janez, kdo je potem bil tisti, ki je spraval Rdeče dečke v Kidričevo in koliko je to stalo?«

»Točnih podatkov ni. Pač pa govoriš — sicer govoriče niso preverjene — da od 1 milijona do 1,200.000 starih dinarjev. Poznanstvo pa da ima naš kapelnik, saj veš da se godbeniki med seboj poznajo in si pomagajo.«

»Tega pa ti skoraj ne morem verjeti, Janez! Da bi kapelnik naše godbe dovolil tako ostro konkurenco v Kidričevem, saj ima sam možnost sestaviti takšen sestav kot so Rdeči dečki, čeprav se naša godba številčno manjša, finančna sredstva zanjo pa se večajo. Zraven tega pa imamo dovolj domačih ansamblov v okviru komune, ki bi bili za polovico cenejši.«

»Francelj, še nekaj ti moram zaupati! Če boš za pusta šel tudi ti v našo dvorano, si po vojaško pritrudi gumbe na suknji in žepih. Jaz sem prišel domov brez slehernega gumba,

žepe pa imam vse strgane. Če me ne bi pravi čas zaščitili pred pretepači, ne vem, če bi imel danes celo kožo,« mi je svetoval Janez.

Med pogovorom sva prišla do restavracije. Povabil sem Janeza na kozarec. Odklonil je. Morda kdaj drugič, ko bo pozabil na silvestrovanje, je rekel. Se vedno mu je bobnelo po glavi.

DVONADSTROPNA AVTOMOBILSKA CESTA

Prvo dvonadstropno avtomobilsko cesto v Zahodni Nemčiji bodo zgradili na cesti Freiburg—Donauesschingen. Zaradi prihranka na terenu in zaradi težav, ki nastajajo pri gradnji cest v hribovitem predelu, bodo cestišči na enem delu ceste zgradili drugo nad drugim tako, da bosta nasprotni smeri na različnih nivojih. Skupna dolžina tega odseka skozi Schwarzwald znaša 55 km. Stroški bodo znašali okrog 450 milijonov mark. Najtežji del predstavlja vzpon od Freiburga do višine 1000 m sredi Schwarzwalda, ker morajo na tem delu zgraditi mnoge viadukte in tunele. Računajo, da bo stal kilometer cestišča na tem odseku od 10 do 12 milijonov mark. Cesta naj bi povečala turistični promet na jugozahodnem delu Nemčije. Gradnjo bodo pričeli prihodnje leto.

USPELA SINDIKALNA KONFERENCA

IZVLEČKI IZ DELOVNE KONFERENCE

DELOVNI KONFERENCI NAŠE SINDIKALNE ORGANIZACIJE JE VEČINA ČLANOV KOLEKTIVA PRIPISOVALA VELIK POMEN. POTE TAKEM NI NIČ ČUDNEGA, DA SO ŽE NEKAJ DNI PRED KONFERENCO TEKLE RAZPRAVE V KOLEKTIVU, ALI BO KONFERENCA ZADELA »V ŽIVO« IN ALI BOMO POTE V NEKATERIH ZADEVAH KRENILI S HITREJŠIMI KORAKI NAPREJ. VSEMU TEMU IN TAKO RAZGIBANI POLITIČNI AKTIVNOSTI JE DAL VIDEN PEČAT XV. AMANDMA ZVEZNE USTAVE, S KATERIM SE PONOVO ODPIRAJO STRANI ZGODOVINE PREHOJENE POTI IN BODOČIH NA-LOG ZA OKREPITEV NAŠEGA DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA.

Letno poročilo predsedstva naše sindikalne organizacije, ki je le v grobih obrisih nakazalo posamezna vprašanja — od politične aktivnosti sindikata in ostalih družbeno političnih organizacij do skopega poslovnega poročila, je bilo zadosten razlog, da so posamezna vprašanja delegati dali na rešeto in jih temeljito pretresli. Sicer pa je vsem prisotnim bilo jasno, da so delegati tokrat resno vzeli svoje naloge in prišli na konferenco s pripravljanim gradivom, ki so ga predhodno obdelali po sindikalnih podružnicah. Menimo, da bo vsebina poročil, vsebina razprav in celoten potek konference zanimala člane kolektiva in da bo vsebina celotnega gradiva s konference prišla prav članom kolektiva pri razpravah o bodočih nalogah. Zato smo se odločili, da bomo gradivo konference posredovali kot posebno prilogo našega časopisa.

Kot smo že v uvodu omenili, je predsedstvo naše organizacije s svojim uvodnim poročilom nakazalo celo vrsto vprašanj, predlagalo pa je, da bi konferenca razpravljala in sprejela svoja stališča o naslednjih zadevah:

1. Kako smo politične spodbude in družbene dogovore realizirali v našem kolektivu v zvezi z izpopolnitvijo in nadaljnjim razvojem sistema samoupravljanja v naši delovni skupnosti.

2. Kako izboljšati sistem obveščanja kolektiva.

3. Proizvodni rezultati in perspektivni razvoj podjetja.

4. Bodoče naloge in vsebina dela sindikata.

● POROČILO

Oglejmo si vsebino poročila, ki ga je podal predsednik TZ tov. Lah:

»Namen delovne konference je, tovarišice in tovariši, da bi analizirali naše dosedanje delo tako na družbeno političnem področju, kot tudi na področju našega dela v kolektivu. Obdobje od lanske konference pa do današnjega dne je bilo polno pomembnih sprememb na gospodarskem in družbeno političnem področju; to obdobje je bilo značilno za poglobljanje demokracije in delavskega upravljanja ter vključevanje neposrednih proizvajalcev v proces gospodarske reforme. Delo sindikalne organizacije, organizacije ZK in drugih družbeno političnih organizacij smo usmerjali tako, da bi se kar najuspešneje vključili v ves potek dogajanj v kolektivu na proizvodnem in samoupravnem področju. S svojim političnim vplivom smo poskušali spodbujati samoupravne organe pri sprejemanju raznih sklepov in pri reševanju težav, ki so se porajale v kolektivu.

Da bi izboljšali vsebino političnega dela, smo v preteklem letu izvedli reorganizacijo naše sindikalne organizacije in v zvezi s tem sprejeli Pravila sindikalne organizacije naše tovarne s ciljem, da bi združeno politično delo čim bolj približali članstvu. Izvoljeni so bili novi organi v osnovnih organizacijah sindikata, ki so pričeli aktivno delati, tako da so se na tem področju že pokazali določeni uspe-

hi. S tem pa seveda ni rečeno, da smo se znebili nekaterih težav, ki nas ovirajo, da bi ti uspehi bili veliko vidnejši. O vsebini razprave, ki bi naj tekla na današnji konferenci, so že razpravljale osnovne organizacije sindikata na svojih delovnih sestankih in je bilo največ razprav usmerjenih na izpopolnjevanje samoupravnih aktov v zvezi z uveljavitvijo XV. ustavnega amandmaja.

Ker do 31. 12. preteklega leta nismo uredili naših samoupravnih aktov (po zakonskih določilih so lahko delovne organizacije vprašanja, na katera se nanaša XV. amandma, urejevale s sklepi delavskih svetov) bomo morali vse spremembe in dopolnitve opraviti po postopku, ki je določen za sprejem statuta, to se pravi, da moramo predlog sprememb in dopolnitev statuta predložiti v obravnavo občinski skupščini. Dokler pa tega ne bomo storili, bomo morali uporabljati nespremenjene določbe dosedanjega statuta. V kolektivu se je postavljalo vprašanje podaljšanja roka, ki je potekel 31. 12. preteklega leta. Zato bo moral usklajevalni postopek teči dalje, toda hitreje in bolj konkretno kot doslej.

Iz te ugotovitve pa izhaja naloga, ki se ji ne bo mogel izogniti nihče v kolektivu, zlasti ne vodstva družbeno političnih organizacij, organi delavskega samoupravljanja in vodstvo podjetja. Obveščanje kolektiva o tem, kako poteka usklajevalni postopek omenjenih aktov, pa mora biti pravočasno, kajti le tako bomo dosegli namen, da bi v usklajevalni postopek vključili večino članov kolektiva.

O načinu in učinkovitosti obveščanja v našem kolektivu, s pomočjo katerega bi v tok dogajanj pritegnili večino članov kolektiva, pa je predsednik TZ dejal:

»Obveščanje preko oglasnih desk je neučinkovito, zato, ker se na oglasnih deskah nakopiči toliko raznih obvestil, da se najvažnejše informacije med njimi izgubijo. Tudi informativno sredstvo »Aluminij« ne more nadomestiti pravočasnega obveščanja v takšni obliki kot sedaj, ko izhaja enkrat mesečno in so informacije do izida časopisa navadno že zastarele. Koristno bi bilo, da bi časopis izpopolnili tako, da bi bile vsestranske informacije iz vseh področij dejavnosti objavljene vsaj vsakih štirinajst dni. O sredstvih obveščanja smo razpravljali in se posvetovali z drugimi kolektivi, ki imajo bolj izpopolnjena informativna sredstva (npr. izdajanje tedenskega biltena, informatorja itd.). Važnejše sklepe organov delavskega samoupravljanja objavljajo drugod takoj po sprejetju sklepov. Če torej hočemo, da bo informiranost kolektiva boljša, pravočasna in učinkovita, potem je nujno, da zato skrbi posebna informativna služba. Nikakor pa nas ne sme zavesti še tako izpopolnjen način obveščanja, da bi potem zaradi tega opustili stalne neposredne stike s članstvom v obliki sestankov, na katerih bi članstvo neposredno obveščali o vseh

dogajanjih, nalogah in rezultatih proizvodnje, sklepih organov upravljanja in stališčih družbeno političnih organizacij. Dobrega političnega dela in samoupravljanja, si ne moremo zamisliti brez pravočasnega obveščanja in učinkovitega informiranja članov delovne skupnosti.«

● PROIZVODNJA

V nadaljevanju poročila je podano nekaj skopih, toda zadosti prepričljivih podatkov, ki nam nazorno kažejo, da je naš delovni kolektiv v času od 1966. do 1969. leta dosegel lepe uspehe v proizvodnji. Povzemamo nekaj ugotovitev in podatke iz tega poročila:

GLINICA:

V letu 1966	86.379 ton ali indeks 100
V letu 1967	93.532 ton ali indeks 108
V letu 1968	110.821 ton ali indeks 128
V letu 1969	113.928 ton ali indeks 132

ALUMINIJ:

V letu 1966	35.633 ton ali indeks 100
V letu 1967	38.573 ton ali indeks 108
V letu 1968	41.525 ton ali indeks 116
V letu 1969	42.240 ton ali indeks 119

Ko že navajamo fizični obseg proizvodnje, je prav, da k temu dodamo še kazalce vrednostne realizacije, oziroma bruto dohodke podjetja.

VREDNOSTNA REALIZACIJA V STARIH DINARJIH:

V letu 1966	din 28.404.000.000
V letu 1967	din 27.112.000.000
V letu 1968	din 36.833.000.000
V letu 1969	din 38.850.000.000

Več kot 50% realizacije leta 1969, ki znaša skoraj 39 milijard starih dinarjev, smo dosegli z izvozom naših proizvodov. Na konvertibilna področja smo v letu 1969 izvozili 18.665 ton aluminija in aluminijevskih legur ter 23.710 ton glinice.

Naše podjetje je bilo prisiljeno orientirati se s prodajo svojih proizvodov na konvertibilna tržišča, ker na domačem tržišču ni bil urejen tržni režim cen, v prejšnjih letih pa prav tako tudi ne prodaja, saj smo imeli na zalogi več tisoč ton aluminija, po drugi strani pa neredne plačilne, kar je vplivalo na poslovne uspehe in nas prisililo k izvozu. S temi podatki so nakazani najvažnejši finančni kazalci, ki smo jih dosegli v poslovnem obdobju 1966—1969. Ukrepi, ki so jih sprejemali samoupravni organi, vodstvo podjetja in prizadevnost celotnega kolektiva, da bi dosegli čim boljše proizvodne in finančne rezultate, so vplivali tudi na sklade podjetja, družbeno komunalno dejavnost in osebne dohodke. Osebnih dohodki v poslovnem letu 1969 so dosegli povprečje ca. 141.500 starih dinarjev. Poprečje osebnih dohodkov v letu 1968 je znašalo ca. 132.100 starih dinarjev.

Drugi del poročila predsedstva TZ pa govori o bodočih nalogah sindikalne organizacije v našem podjetju. Po besedah predsednika TZ morajo nove naloge biti usmerjene k izpopolnitvi sistema delavskega samoupravljanja, delitve dohodka, dopolnitve pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, zdravstvene zaščite članov kolektiva, zdravljenja članov kolektiva itd.

»O vsem tem bodo morali razpravljati in zavzeti konkretna stališča do teh vprašanj tudi or-

»Kljub pomanjkljivostim in težavam ne smemo prezreti dejstva, da se je naš delovni kolektiv trudil, da bi dosegel čim boljše proizvodne in finančne rezultate v poslovnem letu 1969. Preteklo leto je bilo za tovarno povsem normalno. To je čas v katerem je proizvodnja še enkrat programsko napredovala kljub deformacijam, ki so se pojavljale na raznih področjih.

V letu 1969 smo proizvedli ca. 114.000 ton glinice, v elektrolizah 42.250 ton aluminija, vzporedno s tem pa še 23.414 t anodne mase. Zaradi lažjega razumevanja si oglejmo primerjavo proizvodnje za obdobje 1966 do 1969:

vico odločanja mimo ostalega članstva kolektiva. Da je nekaj na tem, tudi drži. Če pa se v delo bolj poglobimo, potem moramo ugotoviti, da se kljub prizadevanju vodstev družbeno političnih organizacij in samoupravnih organov nekateri člani kolektiva pri odpravljanju raznih problemov netolerantno obnašajo. O pravilniku o delitvi OD meni naslednje: »Vemo, da nam sprejeti pravilniki o delitvi osebnih dohodkov ne morejo služiti v celoti. To napako smo ugotovili in samo registrirali. Posledica te ugotovitve je, da že tri leta to napako popravljamo s sklepi DS, namesto da bi začeli s popravitvijo pravilnika. Drugo, kar je pri delitvi dohodka nelogično, je to — že več let —, da delimo takimenovani dodatni osebni dohodek, ki pa je odvisen od sklepa delavskega sveta.« V svoji razpravi je tov. Pešec omenil nezadostno skrb za kadrovsko politiko oziroma za izobraževanje kadrov znotraj podjetja. Glede benifikacije delovne dobe meni, da je v kolektivu nekaj delovnih mest, na katerih so izredno slabi delovni pogoji in si moramo zato še naprej prizadevati, da bi uspeli z benifikacijo delovne dobe za ta delovna mesta.

● XV. AMANDMA

Tov. Mazera se je v razpravi omejil na XV. amandma, o katerem je v kolektivu zadnje čase veliko govora. »Ugotovimo lahko,« je dejal, »da se je o tej zadevi pri nas naredilo zelo malo. To ni ugotovitev le komisije za samoupravne odnose pri TZ, pač pa političnega aktiva, ki je o teh zadevah razpravljal na osebni seji. Razprave o XV. amandmaju so bile organizirane tudi po sindikalnih podružnicah. Žal pa moramo ugotoviti, da so bile te razprave nepravilno usmerjene in tako niso dosegle svojega namena. Govorilo se je o tem vprašanju zelo malo, ali bolje rečeno le toliko, da se je ta beseda omenila, veliko pa je bilo povedano o osebnih dohodkih.« V nadaljevanju svoje razprave je opozoril na razprave o XV. amandmaju po ostalih kolektivih in na to, da so mnenja o bodoči obliki organizacijske strukture organov delavskega samoupravljanja in upravljanja nasploh različna. »Tudi v našem podjetju bomo morali razpravljati o tem in se odločiti za obliko dela, ki bo nam najbolj ustrezala. Glede na to, da sta komisija TZ in politični aktiv ugotovila, da se pri uresničevanju XV. amandmaja ni dosti naredilo, predlagam v imenu komisije, da izvolimo novo komisijo, v kateri naj bodo predstavniki družbeno političnih organizacij, organov delavskega samoupravljanja in vodstva podjetja.

Konkreten predlog:

1. Komisija političnega aktiva — 5 članov.

2. Predstavniki organov delavskega samoupravljanja — 3 člani. Imenuje jih delavski svet. Med imenovanimi člani določi DS predsednika komisije.

3. Direktor podjetja in še dva člana vodstva, ki ju imenuje direktor.

● RAZPRAVA

Po poročilih so delegati in gosti konference kar zapored posegali v razpravo in izražali svoje mnenje o nakazanih problemih. Predstavniki (v večini primerov so to bili predsedniki) sindikalnih podružnic pa so s predlogi zastopali svoje volilce. Kot smo uvodno poročilo, tako bomo tudi razprave delegatov zaradi pomanjkanja prostora objavili v skrajšani obliki.

Tov. Pešec: »Nepovezanost med družbenimi organizacijami in neupoštevanje stališč in priporočil sindikata s strani samoupravnih organov močno hromi dejavnost te organizacije. V nadaljevanju svoje razprave tov. Pešec pripominja, da smo po sprejetju XV. amandmaja naredili le toliko, da smo podaljšali mandatno dobo samoupravnim organom in da čakamo navodil od zunaj. »Slišimo očitke, da si samoupravni organi lastijo pra-

POROČILO O BLAGAJNIŠKEM POSLOVANJU SINDIKALNE ORGANIZACIJE TGA KIDRIČEVO ZA ČAS OD 1. 1. DO 31. 12. 1969

Besedilo	Po proračunu	Doseženo
D o h o d k i:		
Neporabljeni sredstva iz preteklega leta	86.700,80	86.700,80
Članarina	40.000,—	54.009,50
Dotacija TGA	156.649,20	175.332,—
Izredni dohodki	1.000,—	36.694,45
SKUPAJ DOHODKI:	284.350,—	352.736,75
I z d a t k i:		
(osebni)		
Osebnih dohodkov s prispevki (materialni)	30.000,—	21.249,40
Pisarniške potrebščine	2.000,—	2.589,60
PTT stroški	350,—	300,70
Naročnina časopisov in revij	8.000,—	7.015,20
Stroški denarnega prometa	1.500,—	1.194,35
Nabava inventarja	3.000,—	—
Vzdrževanje inventarja	1.000,—	—
Razni izdatki (funkcionalni)	2.000,—	32.012,70
Občni zbori, seje, posvetovanja in stroški delegacij	4.000,—	7.755,35
Službena potovanja (ostali)	1.500,—	633,50
Kulturno prosvetno delo	10.000,—	3.194,20
Fizikulturno delo	15.000,—	22.823,40
Pomoč članstvu, darila upokojencem in ostalo	15.000,—	14.574,25
Delavski klub	6.000,—	1.663,55
Politične manifestacije in proslave	15.000,—	21.594,50
Rekreacija	20.000,—	22.298,95
Zdravstvena rekreacija	80.000,—	56.249,45
Godbena sekcija	70.000,—	67.194,90
SKUPAJ IZDATKI:	284.350,—	282.317,—
REKAPITULACIJA:		
Dohodki:	352.736,75	
Izdatki:	282.317,—	
Saldo:	70.419,75	

PREDLOG PRORAČUNA OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA TGA KIDRIČEVO IN GODBENE SEKCIJE ZA LETO 1970

Besedilo	din
D o h o d k i:	
Neporabljeni sredstva v letu 1969	70.419,76
Članarina	50.000,—
Dotacija TGA	202.980,24
Izredni dohodki	1.000,—
Skupaj dohodki:	324.400,—
I z d a t k i:	
(osebni)	
Osebnih dohodkov s prispevki (materialni)	30.000,—
Pisarniške potrebščine	3.000,—
PTT stroški	400,—
Naročnina časopisov in revij	8.000,—
Stroški denarnega prometa	1.500,—
Nabava inventarja	1.000,—
Vzdrževanje inventarja	1.000,—
Razni izdatki (funkcionalni)	1.000,—
Občni zbori, seje, posvetovanja, stroški delegacij	7.000,—
Službena potovanja (ostali)	1.500,—
Kulturno prosvetno delo	10.000,—
Fizikulturno delo	15.000,—
Pomoč članstvu	10.000,—
Darila upokojencem	20.000,—
Politične manifestacije in proslave	15.000,—
Rekreacija	20.000,—
Zdravstvena rekreacija	90.000,—
Godbena sekcija	90.000,—
Skupaj izdatki:	324.400,—

4. Vodja razvoja in dva člana razvoja, ki ju imenuje vodja razvoja.

Komisija je dolžna na osnovi analiz dosedanjega dela organov v podjetju predlagati delavskemu svetu konkretno obliko bodoče organizacijske strukture organov vodenja in delavskega samoupravljanja ter predlagati način dela pri spreminjanju oz. dopolnitvi splošnih aktov podjetja. Komisiji bi naj za izvršitev te naloge določili rok 28. februar 1970.

Tov. Vreže je govoril o delu sindikalne podružnice aluminija. Pripominja, da je med člani veliko zanimanje, kako bodo v bodoče v našem kolektivu organizirani organi upravljanja. O udeležbi članov svetov DE na sejah meni naslednje: »Pri analizi udeležbe članov sveta DE na sejah smo ugotovili, da je verjetno krivda (mislil je na neudeležbo) v tem, ker sveti nimajo zadosti kompetenc in da se članom prav zaradi tega ne zdi pomembno hoditi na seje.« V nadaljevanju svoje razprave trdi, da so pri njih o osebnih dohodkih res dosti razpravljali, vendar pa ne v taki obliki kot je to omenil njegov predgovornik. V imenu sindikalne podružnice aluminij je potem predlagal, da bi upokojencem od odhodu iz podjetja izplačali odpravnino v višini enomesečnih osebnih dohodkov.

Tov. Gegič je posredoval nekaj mnenj članov sindikalne podružnice vzdrževalnih obratov. Pripominja, da je v grupah sindikata tega obrata bilo največ govora o pomanjkljivem sistemu delitve osebnih dohodkov in da ima sedanji pravilnik o delitvi

osebnih dohodkov celo vrsto pomanjkljivosti, ki bi jih morali čimprej odpraviti. V dokaz svoje trditve navaja analizo, ki kaže, kako so rasli osebni dohodki po kvalifikacijah od 1965. leta do danes. Iz tabele, ki ji dovoljuje 5% odstopanje glede na realnost izračuna, je razvidno, da se je razlika med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki iz leta v leto večala. V imenu svoje sindikalne podružnice predlaga, da bi ta neosozmerja odpravili v čim krajšem času. V nadaljevanju svoje razprave ugotavlja, da so posamezni tovariši neodgovorno sprejeli sklepe DS in da niso opravili svojih nalog. V zvezi s tem je dejal naslednje: »Naše članstvo meni, da je treba takoj začeti urejevati splošne akte podjetja. Tovariše, ki so bili za to zadolženi in svoje naloge niso izpolnili, pa naj organi delavskega samoupravljanja pokličejo na odgovornost. Članstvo tudi predlaga, da se v čim krajšem času, dokler se ne bo popravil sedanji pravilnik in sistem delitve OD, uredi sistem izplačevanja OD glede na vsakodnevno zviševanje cen in opadanje življenjskega standarda naših delavcev. Predlagamo, da se akontacije na akontacijo OD v letu 1969 spremenijo vsakemu posamezniku v vrednost točke in se mu sproti vsak mesec izplačajo kot akontacija do dokončnega obračuna za leto 1970. Tak sistem izplačila naj bi teklo od 1. 1. 1970 dalje.«

Tov. Jamer je v svoji razpravi pripomnil, da se popolnoma strinja z mnenji svojih predgovornikov. Meni, da se bo moral sindikat bolj angažirati pri reše-

vanju problemov v podjetju. Dejal je, da je o celi vrsti težav razpravljati tudi aktiv ZB z željo, da bi pripomogel k rešitvi teh problemov. »Zveza borcev ugotavlja, da odnosi v kolektivu niso taki kot bi morali biti.« Nato pa je še rekel: »O tem, kakšni so naši odnosi, kakšno je naše samoupravljanje in kako bomo delali v bodočnosti, se moramo večkrat pogovoriti, kajti prav to nam manjka in delavci to tudi pogrešajo.«

Tov. Kumer je govoril o pasivnosti članov svetov delovnih enot. Po njegovem mnenju je treba vzroke pasivnosti iskati v odnosih na relaciji delavski svet — sveti delovnih enot, kajti velikokrat se zgodi, da se sklepi svetov delovnih enot ne upoštevajo. Glede osebnih dohodkov pa je pripomnil naslednje: »Mi po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov pravzaprav sploh nič ne delamo, ker se po pravilniku upošteva le, koliko ima kdo pik in določilo, da se osebni dohodki izplačujejo vsakega prvega odtisno petnajstega v mesecu. Vse ostalo pa se dela po občasnih sklepih delavskega sveta.« V nadaljevanju razprave pa je govoril še o nekaterih proizvodnih težavah strojne energetike.

● ZDRAVSTVENO VARSTVO

Tov. Šegula je v svoji razpravi nakazal vrsto problemov, ki se porajajo v našem kolektivu. Večji del razprave pa je posvetil skrbi za delovnega človeka. »Če pogledamo rezultate oz. sredstva, ki smo jih namenili za zdravstveno varstvo v našem kolektivu in odločitve naših samoupravnih organov, kakor tudi vodstva podjetja, lahko ugotovimo na eni strani, da posvečamo tej strani veliko pozornost, da za varstveno zaščito trošimo precej sredstev kakor tudi za razne zdravstvene preventivne akcije, ki jih imamo v kolektivu. Vsako leto porabimo preko 100 milijonov starih dinarjev samo za varstvo pri delu. Precej porabimo za preventivno zdravstvo v delovnem kolektivu. V tem letu smo opravili preventivne zdravstvene preglede. S tem želimo ugotoviti, kakšno je zdravstveno stanje članov našega kolektiva in kakšne ukrepe je potrebno storiti v prihodnje. Naj navedem nekaj ugotovitev: iz leta v leto se nam veča stalež bolanih, v letu 1969 smo imeli v poprečju 85—90 delavcev bolanih na dan in smo zato prisiljeni take ukrepe še nadalje izvajati in posvečati več pozornosti zdravstvenemu stanju članov kolektiva. Če posredujem drugi podatek in sicer naraščanje invalidnosti, ki je prav tako pereč, potem je jasno, da naša prizadevnost pri zdravstveni zaščiti ni odveč.« V nadaljevanju navaja, da bomo letos upokojili 42 članov kolektiva, od tega pa le 15 starostno, ostalo pa kot delovne invalide. To kaže da se naš kolektiv stara in da si zdravstvena zaščita zasluži veliko pozornosti.

● ZAHTEVE

Tov. Širovnik je govoril o delu sindikalne podružnice glinice. Rekel je, da je delo v sindikalnih podružnicah oteženo zaradi izmenskega dela, pripominja pa, da je njihova sindikalna podružnica reševala posamezna vprašanja, zlasti vprašanje skrbi za delovnega človeka. Tov. Širovnik opozarja, da tudi v DE glinice niso zadovoljni z načinom delitve osebnih dohodkov in da bo to zadevo potrebno v kratkem nekako poravnati. Ob koncu svoje razprave pa je v imenu sindikalne podružnice glinice postavil naslednje zahteve oz. vprašanja:

- dopolniti samoupravne akte po XV. amandmaju in dopolniti statut naše delovne organizacije;
- na sestanke sindikalne podružnice klicati člane strokovnih služb in predsednike komisij za izdelavo statuta in pravil oz. splošnih aktov podjetja;

— članstvo zahteva, da se vrednost točke dvigne za vrednost lanskih štirih dodatnih plač, ki so bile izplačane in to s 1. januarjem 1970, zaključni račun pa naj bi bil izdelan vsaj do 1. marca 1970;

— članstvo predlaga, da bi se važnejši dogodki v podjetju objavili v dnevni informatorjih, kar bi vsakemu članu kolektiva bilo najbolj dostopno;

— članstvo zahteva odgovor na vprašanje, zakaj se trošijo sredstva oz. zakaj se lahko trošijo sredstva za stanovanjsko izgradnjo in če jih je še kaj, za kaj so bila doslej porabljena oz. za kaj bodo porabljena letos;

— članstvo želi dobiti odgovor, kdo je ukinil delavski klub in tudi to, če je kdo vprašal delavce, če soglašajo z ukinitvijo delavskega kluba. Članstvo prav tako želi odgovor, zakaj je ukinjen v podjetju topli obrok.

Po razpravi tov. Širovnika se je k razpravi prijavilo in razpravljalo še več delegatov, ki so v glavnem načelnjali že prej omenjena vprašanja kot so: XV. amandma, delavski klub, izobraževanje kadrov, proizvodna problematika, rekreacija, zdravstvena rekreacija itd.

● NOVA KOMISIJA

Ko se je zdelo, da je gradivo za razprave izčrpano in da delovna konferenca gre h koncu, je za besedo prosil predsednik delavskega sveta tov. Gerjovič, ki je pripomnil, da izhaja predlog komisije za samoupravne odnose pri TZ o imenovanju nove komisije kvečjemu iz nepoznavanja situacije pri urejanju pravil in aktov, češ, da v podjetju že dela ena komisija na teh zadevah. Nekaj izvlečkov iz njegove razprave: »Imamo eno komisijo, ki je dovolj močna, ki pa je — menda še pravočasno — prišla do zaključka, da sama ni kompetentna urejevati samoupravljaljske sheme podjetja in so potem organi upravljanja prišli do zaključka, da je nujno, da se takšna komisija pri svojih odločitvah in pripravah osnutkov, aktov — konzultira s širšim političnim aktivom in takšen korak je tudi storila. V komisijo so bili dodatno imenovani še predsednik DS, predsednik UO in direktor podjetja, na zadnji takšni skupni posvet pa sta bila tudi povabljeni predsednik sindikata in sekretar ZK. Tak sestav komisije je praktično v redu. Komisija je že začela z delom, sprejela je prve sklepe in bilo je rečeno, naj vsaka od teh grupacij, to se pravi neka vodstvena linija ali skupina v okviru izvršnega odbora sindikata ali pa sindikat kot celotna organizacija, potem ZK kot celota ali samo njeno vodstvo in organi upravljanja pripravijo konkretne predloge, kako bi realizirali spremembe v samoupravljaljski shemi podjetja. Ko bodo ti predlogi v vseh organizacijah izdelani, naj se vsi ponovno zberejo in se dogovorijo za eno principiarno pot razvoja samoupravnih organov.«

Po razpravi tov. Gerjoviča se je k razpravi ponovno prijavilo več delegatov, ki so ugotovili, da tov. Gerjovič s svojo razpravo ni opravičil nedejavnosti komisije, ki je bila izvoljena od delavskega sveta.

K temu mnenju se je ob koncu pridružil tudi predsednik TZ, ki je dejal: »Komisija sindikata in politični aktiv sta ugotovila, da v podjetju zaenkrat ni komisije, ki bi bila direktno zadolžena za vprašanja okrog XV. amandmaja in je prav zaradi tega prišlo do predloga za novo komisijo.«

● IZ RAZPRAVE JOŽETA GLOBAČNIKA

Svoje mnenje o težavah in problemih v našem kolektivu, ki so jih povedali delegati, je podal tudi gost zбора — predsednik republiškega sveta sindikata indu-

strije in rudarstva tov. Globačnik. Posredujemo nekaj misli iz njegovega govora: »Točno je, da so dober mesec nazaj nastale neke, jaz jih bom imenoval nepravne, ampak politične dileme, politični dvomi o tem, kako se naj tisto, kar je v XV. amandmaju zapisano, v praksi uresniči. To pa je dober mesec nazaj, predtem pa smo že vsi skupaj, lahko rečem, dobro leto delovali v smeri, da se na tem področju stvari urejajo tako, kot to najbolj ustreza posameznim kolektivom. Veliko govorimo o XV. amandmaju, marsikdo pa ne ve, za kaj pravzaprav gre. Povedal bi samo to: če smo imeli prej predpisano, da mora imeti sleherna jugoslovanska tovarna delavski svet in upravni odbor, potem smo sedaj med drugim kot osnovno razliko od prejšnjega stanja, dobili možnost, da si samoupravno organizacijo drugače predpišemo.«

»Sindikati se ne morejo strinjati s tem, da bi v podjetju prišlo do delitve oblasti na tiste, ki se na oblast razumejo in na tiste, ki se na oblast ne razumejo. Tako so si nekateri zamišljali organizacijo samoupravljanja in od tod tudi izhaja misel o poslovnem odboru, ki naj zamenja prejšnji upravni odbor. To bi bilo seveda zelo slabo, kajti naša samouprava ni bila nikoli navzoča pri tem, ali bomo kupili take ali drugačne peči oz. naprave. Samoupravne organe zanima, kaj nam bo taka ali drugačna investicija dala v obliki dohodka, medtem ko se tehnične kompetence v ničemer ne spremenijo.«

»Za mene je to, kar sem slišal danes v vaši razpravi o delitvi osebnih dohodkov zelo poučen primer in vse kaže, da boste po vsej verjetnosti morali kmalu kaj ukreniti.«

»Sindikati se ne morejo strinjati s tem, da bi v podjetju prišlo do delitve oblasti na tiste, ki se na oblast razumejo in na tiste, ki se na oblast ne razumejo. Tako so si nekateri zamišljali organizacijo samoupravljanja in od tod tudi izhaja misel o poslovnem odboru, ki naj zamenja prejšnji upravni odbor. To bi bilo seveda zelo slabo, kajti naša samouprava ni bila nikoli navzoča pri tem, ali bomo kupili take ali drugačne peči oz. naprave. Samoupravne organe zanima, kaj nam bo taka ali drugačna investicija dala v obliki dohodka, medtem ko se tehnične kompetence v ničemer ne spremenijo.«

»V razpravi ste omenjali vprašanje s področja zdravstva in benifikacije delovne dobe. Kot mi je znano, imate tudi v vašem kolektivu nekaj takih mest, vendar pa moram biti odkritosrčen in vam povedati, da ne gledam ravno optimistično, da bomo na tem področju kaj prida uspeli. Povedal vam bom, zakaj. Enotstavno iz razloga, ker je v Jugoslaviji trenutno benificiranih okrog 96.000 delovnih mest, istočasno pa obstaja še 230.000 prošelj za nove benifikacije, okrog pol milijona prošelj pripravljajo. Vseh zaposlenih pa imamo v Jugoslaviji v industriji in rudarstvu okrog 1.600.000.«

»Nazadnje bi spregovoril nekaj besed o zdravstvu. Republiški zakon je na temelju zveznega zakona sedaj v razpravi in bo verjetno meseca aprila sprejet v republiški skupščini. Če ga boste pogledali, boste vsi skupaj razočarani, ker republiški zakon ne zapisuje vseh tistih pravic, ki bi jih hotel nekdo v njem najti. Zapisuje samo obvezno zdravstveno varstvo, medtem ko bodo ostale pravice zapisane v statutu komunalne skupnosti Maribor, kamor sodi tudi vaša občina. Naj vam takoj povem, da sindikati ne morejo pristati na določbe, s katerimi bi se manjšale pravice delavcev — obratno, če je le mogoče, naj se zdravstvene pravice delavcev širijo.«

To je nekaj odstavkov iz razprave tov. Globačnika. Prisotni delegati so njegovo razpravo in priporočila toplo pozdravili.

Predsednik delovnega predststva je po končani razpravi dal na glasovanje predlog komisije za samoupravne odnose pri TZ, ki predlaga imenovanje nove komisije za ureditev splošnih aktov podjetja, ki se nanašajo na XV. amandma. Predlog komisije je bil sprejet.